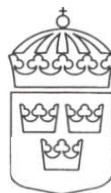

Riksdagens protokoll

1993/94:54

Torsdagen den 20 januari

Kl. 12.00 – 15.16

Protokoll
1993/94:54

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 13 januari.

*Svar på
interpellationer*

2 § Meddelande om svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 1993/94:68

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1993/94:68 av Lennart Fridén, Rätten till genmäle i massmedia, får jag meddela att jag inte kunnat besvara denna fråga inom föreskrivna fyra veckor.

Skälet härtill är att det har uppstått oklarhet om vilken dag som interpellationen skulle besvaras på grund av att tiden ändrats åtskilliga gånger. Kammarkansliet meddelade inledningsvis att interpellanten inte kunde ta emot svaret den 20 januari utan i stället bestämdes den 18 februari. Med utgångspunkt från att denna dag då var fastställd har den 20 januari nu bokats upp.

Jag kommer att besvara interpellationen den 18 februari 1994.

Stockholm den 17 januari 1994

Reidunn Laurén

3 § Svar på interpellation 1993/94:72 om det statliga exportstödet

Anf. 1 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Simon Liliedahl har ställt vissa frågor om det statliga exportstödet och om de svenska företagens konkurrenskraft.

Simon Liliedahls frågor hade möjligen formulerats annorlunda om han hade haft tillgång till uppgifterna i finansplanen om utvecklingen i den svenska ekonomin och av den svenska exporten under hela 1993, och till de prognoser som nu görs beträffande utvecklingen under de närmaste åren.

Faktum är att den svenska ekonomin är på väg uppåt och att det är exporten som är den främsta orsaken till uppgången.

Exportökningen under första halvåret 1993 var begränsad. Det tar tid innan förändringar får genomslag. Men nu har exporten börjat skjuta fart både i värde och i volym. Under hösten var volymökningarna exceptionella, med ökningsgrad på ca 15 % jämfört med motsvarande månader förra hösten. Totalt blev exportökningen förra året ca 7,4 %, trots det svaga utfallet under första halvåret. För år 1994 tror vi uppgången blir nära 11 %. Handelsbalansen förbättrades mellan 1992 och 1993 från 24 miljarder kronor till ett överskott på 58 miljarder kronor. Av Konjunkturinstitutets senaste barometer framgår att orderingången till tillverkningsindustrin har ökat kraftigare än någon gång under de senaste 20 åren.

Detta visar att bilden är betydligt ljusare än den som Simon Liliedahl har målat upp.

Bakom denna positiva utveckling ligger flera faktorer. Krondeprecieringen är givetvis en utomordentligt viktig sådan, men den är långt ifrån den enda. En rad andra åtgärder har bidragit till den gynnsamma konkurrensposition som svensk industri i dag har internationellt.

Av särskild betydelse är ansträngningarna inom många företag att rationalisera och effektivisera verksamheten, något som har lett till stora produktivitetsökningar och som har skapat en god bas för en framtida expansion. Förändringarna har ofta varit smärtsamma och kostsamma, men de ger nu utdelning.

En annan faktor är regeringens ekonomiska politik. En huvuduppgift är att skapa förutsättningar för fler jobb i ett växande näringsliv. Vid tillträdet visste vi att mycket behövde göras för att skapa ett gynnsamt klimat för företagande och investeringar i Sverige. Mycket har gjorts i detta syfte, t.ex. på skatteområdet, genom avregleringar och genom reformer på socialförsäkringsområdet. Den viktigaste förutsättningen för en positiv utveckling av exporten är att vi i Sverige har företag som kan tillverka och marknadsföra varor och tjänster som är pris- och kvalitetsmässigt konkurrenskraftiga, och att vi har en miljö som gör att företagen vill stanna, utvecklas och investera i Sverige.

Det är också av central betydelse att svenska företag kan konkurrera på utländska marknader på likvärdiga villkor. Detta är ett av handelspolitikens huvudmål. På detta område är det tre saker jag vill peka på:

Uruguayrundan har avslutats lyckosamt, något som är utomordentligt betydelsefullt för utvecklingen av världshandeln och för svensk exportindustri.

EES-avtalet har trätt i kraft och öppnar nya möjligheter för svensk export inom EES-området.

Våra förhandlingar om medlemskap i den europeiska unionen har nu kommit in i ett avgörande skede. Medlemskapet i EU är av central betydelse för investeringar och tillväxt och en integrerad del i regeringens samlade politik för att föra Sverige ut ur krisen och återupprätta Sverige som en tillväxt- och företagarnation med en stark och växande ekonomi.

Herr talman! Jag har velat teckna denna bakgrund för att belysa att det i första hand är det allmänna företagsklimatet och vår internationella konkurrenskraft som bestämmer företagens möjligheter att hävda sig på exportmarknaderna och att det ytterst är de enskilda företagens egna agerande som avgör hur väl de hävdar sig i konkurrensen.

Regeringens ekonomiska politik har därför haft som ett huvudsyfte att förbättra företagsklimatet och regelverket för företagsamheten. Vidare har vi lagt stor vikt vid det internationella handelspolitiska arbetet och vid vissa andra insatser inom den offentliga sektorn, inte minst vad gäller utbildning, forskning och infrastruktur.

Herr talman! Statliga mer direkt exportfrämjande åtgärder är i detta perspektiv av begränsad betydelse. På vissa områden är de dock angelägna och samhällsekonomiskt motiverade.

Simon Liliedahl undrar om regeringen kan tänka sig att ompröva det av riksdagen våren 1992 fattade beslutet att under en treårsperiod halvera det statliga stödet till Exportrådet. Vidare ställs frågan om vilka initiativ regeringen tänker ta för att kraftsamla Exportrådet och UD-relaterade exportaktiviteter.

Slutsatsen våren 1992 var att det finns samhällsekonomiska motiv för fortsatt statligt stöd till Exportrådet men att detta stöd borde inriktas på upplysnings-, informations- och rådgivningsverksamhet samt viss medverkan i s.k. exportaktioner. Vikten av samarbete med andra organ och av samverkan med utrikesförvaltningen underströks. Exportrådets två huvudmän, staten och näringslivet företrätt av Sveriges Allmänna Exportförening, är överens om denna inriktning.

Denna förändring ledde till att det bedömdes möjligt att minska statsanslaget till Exportrådet. Ett målmedvetet och framgångsrikt arbete har också bedrivits inom Exportrådet för att anpassa organisationen till de nya förutsättningarna.

Mot bakgrund av vad jag nu har sagt om de statliga anslagens användning och med hänsyn också till det statsfinansiella läget är jag inte beredd att förordna någon omprövning av 1992 års neddragningsbeslut, något som också framgår av budgetpropositionen.

Riktlinjerna för Exportkreditnämndens garantigivning fastställdes av riksdagen år 1990. Erfarenheterna är goda, och det finns ingen anledning att ompröva den grundläggande politiken vad gäller statsstödd exportkreditfinansiering. Riktlinjerna ger EKN betydande flexibilitet att anpassa garantiverksamheten till företagens behov.

Så har också skett under de senaste åren. Nämnden har bl.a. förbättrat systemet med garantier i utländsk valuta, förbättrat rembursgarantisystemet, möjliggjort s.k. paketleveranser från Sverige samt infört täckning av s.k. systemskiftesrisker i investeringsgarantierna. EKN ser f.n. över sina allmänna villkor i nära samarbete med representanter för kunderna, dvs. banker och exportföretag.

Regeringen fick förra året riksdagens godkännande för att EKN skulle kunna matcha konkurrentländernas instituts premier när en exportaffär kan stå eller falla med storleken på premien. Samtidigt kan vi konstatera att EKN ligger väl till vad gäller premienivåer och öppenhet i en jämförelse med andra OECD-länders garantiinstitut. I år föreslår regeringen riksdagen att EKN under vissa förutsättningar skall kunna acceptera mycket stora engagemang på vissa länder. Vidare föreslås en kraftig ökning av ramarna för EKN:s garantigivning. Förra året infördes den särskilda exportkreditgarantiramen för de baltiska länderna och Ryssland.

Simon Liliedahl frågar också om möjligheten till s.k. mjuka lån, dvs. u-krediter. Dessa krediter är ett biståndspolitiskt instrument, men självfallet är de också viktiga ur exportsynvinkel.

I årets budgetproposition föreslår regeringen att anslaget för u-krediter ökas med 30 miljoner kronor till sammanlagt 430 miljoner kronor och att biståndskrediter införs på försök under två år. Även om de senare är obundna torde de till del leda till ökad svensk export. Regeringen har också tagit initiativ till andra åtgärder inom biståndets område som syftar till att bättre tillvarata den svenska resursbasen.

Anf. 2 SIMON LILIEDAHL (nyd):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Dinkelspiel för svaret. Som väntat anser jag det inte tillfredsställande. Det konfirmerar bara att regeringen är nöjd med vad som görs. Man glömmer bort att vi har den högsta arbetslösheten någonsin, med 600 000 arbetslösa. Vi måste ta till extraordinära åtgärder för att få ner den.

Vi måste framför allt se till att vi får ett uthålligt investeringsklimat i Sverige. Utan det får vi inte tillräcklig tillväxt. Utan tillväxt får vi inte ner budgetunderskottet och den höga öppna arbetslösheten. Det är framför allt dessa två komponenter som har drivit fram den devalvering vi har i dag, på 20–30 % gentemot dollarn och ca 55 % gentemot den japanska yenen. Vilka siffror man kommer fram till beror på hur man räknar. Devalveringen har som enda fördel gett en extra skjuts åt exporten.

Det är riktigt, som statsrådet säger, att det är volymsiffrorna som är av värde. Det är volymen som ger nya jobb. Det finns andra som inte tror på dessa siffror. Statsrådet talar i svaret om en uppgång på 11 % för 1994. Det är nog i högsta laget. Industriförbundet tror på samma siffra som för 1993, dvs. 7 %.

Men det har även hänt andra saker. Vi har inte fått styr på våra marknadsandelar. Under den senaste femårsperioden, 1987–1992, sjönk vår marknadsandel med 20 %. Förra året sjönk vår marknadsandel i OECD-länderna, en av de största exportmarknaderna, med 1 %. Det visar sig att den volymökning som statsrådet pratar om inte har resulterat i nya jobb. Det är det allvarliga. Det bristande förtroendet i fråga om investeringar avspeglar sig i det höga övertidsuttaget, som i dagens läge motsvarar 60 000 arbetstillfällen.

Vi måste göra landet attraktivt för utländska investerare i tillverkningsledet. Vi har en fördelaktig bolagsbeskattning. Vi har mycket låga löner och tillverkningskostnader internationellt sett inom OECD. Där är vi mycket konkurrenskraftiga.

Tyvärr är regeringens marknadsföring av Sverige som investeringsland undermålig. Man har avsatt 15 miljoner till Invest in Sweden, som sköts av Styrelsen för Sverigebildningen. Det är inte någon fart på det hela. Jag tror att man måste bedriva många aktiviteter.

Regeringen måste med hög prioritet se till att få utländska investeringar till Sverige. De går nu oss förbi och åker direkt in i EU. Det vet ministern bättre än någon annan. De stannar inte i Sverige. Det är vårt stora problem. Vi måste på alla sätt få investeringar.

Jag föreslår bl.a. att Invest in Sweden överförs till Exportrådet. Där finns affärsmän i stället för marknadsförare. Där kan man driva det hela mycket hårdare.

Som framgår av min interpellation är jag besviken över att man drar ner anslaget till Exportrådet med 50 % när vi har 600 000 arbetslösa. Det var kanske ett annat arbetslöshetsläge på den tiden. Nu är det någonting helt annat. Man bör därför ompröva beslutet. Exportrådet vill i dagens läge starta många nya aktiviteter. Exportrådet har kommit i gång med samverkansgrupper för export och vill anställa 100 exportsäljare. Exportrådet ser över de olika industrierna, t.ex. livsmedelsindustrin, och ger träning. Det finns en mängd aktiviteter som Exportrådet vill sätta i gång med, om man kan få mera pengar.

Exportrådets vd är affärsman. Han har nu kommit till Japan, den svåraste av alla marknader. Jag föreslår att han får i uppdrag att presentera en lista över vad han vill göra. Denna förteckning av aktiviteter bör statsrådet se positivt på och sedan låta Exportrådets vd förfoga över mera pengar.

Vi kan inte som enda land i världen dra ner på vår exportfrämjande verksamhet. Jag har siffror på hur man gör i våra grannländer. I Finland satsar man fyra gånger så mycket på exportstöd, räknat per exporterande företag. Norge och Danmark satsar dubbelt så mycket.

Vi måste i dagens läge ta varje chans att öka vår export. Vi hoppas att det i slutändan skall resultera i investeringar i den svenska verkstadsindustrin, så att vi får i gång landet igen.

Jag vill fråga statsrådet om han vill medverka dels till att Invest in Sweden ges större resurser och att verksamheten flyttas till Exportrådet, dels till att Exportrådets vd ges möjlighet till utökade anslag för att få upp exporten.

Anf. 3 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Simon Liliedahl förvånar mig – inte när han säger att det gäller att skapa ett gott investeringsklimat här i Sverige, inte när han säger att det gäller att skapa goda förutsättningar för vår export och inte heller när han säger att vi bör skapa ett allmänt gott klimat för företagande, utan när han säger att exporten kommer att öka, bara vi ger mer pengar till Exportrådet. Simon Liliedahl tillhör ju ett parti som ständigt säger att man skall spara mängder av miljarder.

Jag vet att Simon Liliedahl endast hade tillgång till tidigare siffror när han skrev interpellationen. I interpellationen hänvisar han till att varuexporten första halvåret 1993 ökade med endast 2 %. Jag tycker också att det är bekymmersamt. Men för andra halvåret kan vi notera en ökning med 15 %. Ingen tidningsläsare kan väl sväva i tvivelsmål om att svensk exportindustri tycker att situationen i allt väsentligt har förbättrats högst avsevärt.

Det är inte genom att pytsa ut statliga pengar till det ena eller andra ändamålet som man uppnår detta mål. När det är sagt, vill jag gärna säga att staten har en viktig roll när det gäller att skapa ett allmänt gott företagsklimat. Det är därför vi har lagt tonvikten på att sanera den svenska ekonomin, på att skapa ett allmänt gott företagsklimat och på förhandlingar om medlemskap i EU. Medlemskapsförhandlingarna är en integrerad del av hela verksamheten och av central betydelse för möjligheten att locka investeringar till

Sverige. Det är därför vi har fäst avseende vid sådana allmänna förutsättningar för svenska företags allmänna konkurrenskraft och också för möjligheterna att locka utländska investeringar till Sverige.

Inget enskilt beslut kan vara viktigare för möjligheterna att locka nya utländska investeringar till Sverige än ett svenskt ja i folkomröstningen om ett svenskt medlemskap i den europeiska unionen. Då kommer många av de investeringar som nu hålls inne av de skäl som Simon Liliedahl hänvisade till, bl.a. osäkerheten om framtiden, att förverkligas.

Det kommer då också att vara betydligt lättare att locka utländska investeringar till Sverige. Vi får fler svenska investeringar i Sverige, och vi får fler utländska investeringar i Sverige.

När detta är sagt vill jag samtidigt tillägga att konkreta åtgärder kan vara och är av betydelse både för att främja investeringar i Sverige och för att främja exporten. Men man bör vara försiktig när man satsar pengarna, och framför allt är det inte sagt att det är staten som skall betala detta.

Jag är förvånad över att Simon Liliedahl så fixerar sig vid hur mycket statliga pengar som går till Exportrådet. För min del är det viktigare att konstatera att Exportrådets verksamhet i stort sett är oförändrad. Vi har fått en situation där företagen betalar ungefär 50 % av verksamheten och staten 50 %. Tidigare betalade staten 80 % och företagen 20 %, eller någonting liknande.

Det är ett mått på att verksamheten har blivit effektivare. Jag vill gärna här utnyttja tillfället att ge en eloge åt Exportrådet, all personal där och dess ledning, för de åtgärder som har vidtagits. Det omvandlingstryck som de har stått inför har enligt min mening utnyttjats på ett i många delar föredömligt sätt.

Sedan efterlyser Simon Liliedahl konkreta åtgärder. Han talar om de 100 exportsäljarna och säger att det finns konkreta program men inga pengar för dem. Vi har avsatt särskilda pengar utöver ramen för just den här typen av insatser, Simon Liliedahl. Vi fann att det var goda skäl för att späcka upp den pott som fanns. Även andra projekt har fått särskild finansiering, och jag vill inte utesluta detta i framtiden.

Jag är också affärsman, Simon Liliedahl. Jag talar här för Exportrådets vd:s möjligheter att ha flexibilitet och kunna ta nya initiativ. Det var en av finesserna med den omläggning som gjordes. Samtidigt som vi skar ner anslaget gav vi Exportrådet en helt annan handlingsfrihet än tidigare och en mer effektiv och affärsmässigt inriktad styrelse. Det gjordes just för att Exportrådet utifrån de anslag det får, och inte minst utifrån den ersättning för kostnader det får från näringslivet, skall kunna bedriva en effektiv verksamhet.

Jag menar att utvecklingen har gått i en god riktning. Det finns förvisso mer att göra, och jag skall gärna medverka till detta. Jag får återkomma till frågan om Invest in Sweden i mitt nästa inlägg. Jag ser att min taletid är slut.

Anf. 4 SIMON LILIEDAHL (nyd):

Herr talman! Statsrådet är väldigt och säger i sin våltalighet också många kloka saker. Men Exportrådet har tyvärr litet slagsida. Exportrådet repre-

senterar storindustrin till mycket stor del, och storindustrin klarar sig alltid. Den har pengar, och för den är Exportrådet en ganska marginell företeelse.

Däremot finns det dåligt med representanter för småföretagen och de medelstora företagen, vilka vi knappast har i Sverige. Det är de som behöver hjälp. Det är de som behöver komma ut, och det är de som inte har råd att finansiera sig själva.

Jag tror att statsrådet Dinkelspiel umgås med storföretagarna, har deras intresse i sikte och glömmar att det är de 400 000 småföretagen som skall sätta fart på detta land. Då behöver de hjälp och ett fungerande Exportråd. Det är nu nedtrimmat. Det har inte fungerat riktigt bra tidigare. Nu är grunden lagd för att man skall arbeta vidare och ta nya initiativ.

Jag vill än en gång säga: Vad regeringen än har gjort har den inte fått till stånd några investeringar i det här landet, och det är bara investeringar som får fart på Sverige. Då måste den söka andra utvägar. Det anser jag att den inte har gjort. Därför vidhåller jag att Exportrådet skall ges en chans.

När det så gäller frågan om pengar och besparingar går det ganska mycket pengar till att skapa arbete. Det har reserverats 26 miljarder för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Jag tror att en satsning på Exportrådet är ett av de billigaste och mest effektiva sätten att öka investeringarna i Sverige.

Taletiden är kort. Jag skall övergå till att tala om Exportkreditnämnden. Den bedriver en mycket viktig verksamhet. Den fungerar inte riktigt som den skall för industrin. Den är för försiktig och tar inga risker. Den vill ha beloppsbegränsningar. Vi förlorar många affärer på detta.

Jag anser att det är fel att ha en exportkreditnämnd som man anser skall ekonomiskt gå ihop. Det finns ju inte rim och reson i detta. Det är rimliga chanser som tas. Jag anser att man skall ge nya instruktioner i stället för de gamla från 1989. Exportkreditnämnden måste få ta risker. Än en gång: Det gäller att skapa arbetstillfällen. Att ta risker i affärslivet är det som ger arbetstillfällen. Jag ber herr Dinkelspiel att betänka detta. Försök att sätta fart på Exportkreditnämnden!

Anf. 5 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Först till frågan om kontakter med stora, medelstora eller små företag. Jag tycker inte att vi skall stå här i kammaren och diskutera våra egna umgängeskretsar. Jag kanske i så fall snarare borde peka på våra praktiska erfarenheter. Simon Liliedahl har varit verksam i ett storföretag, och jag har varit verksam i ett småföretag. Men jag tror inte att det betyder att inte också Simon Liliedahl känner till rätt mycket om små och medelstora företag. Jag kan försäkra att även jag kan en del om storföretagen.

Jag försöker att göra en totalavvägning av det hela. Till det vill jag säga följande. Vi talade om 100 exportsäljare. Simon Liliedahl tog själv det exemplet. De 100 exportsäljarna är enbart avsedda för små och medelstora företag, för att ta ett exempel.

Den som läser den proposition som avgavs förra året skall finna att syftet med den omläggning av verksamheten som gjordes var att i ökad utsträckning inrikta Exportrådets verksamhet just på de små och medelstora företagen och låta de större företagen i ökad utsträckning finansiera sin egen verksamhet. Det har skett mycket i den vägen. Det återstår säkert en hel del att

göra. Men i denna del är vi fullständigt eniga oavsett våra olika utgångspunkter; storföretag, medelstort företag eller litet företag.

Så till investeringarna. De ingår inte i Exportrådets verksamhet. Men jag kan gärna diskutera dem – även om det inte är mitt ansvarsområde – till den del det avser de 15 miljoner kronor som är avsedda att stimulera ren information och konkreta åtgärder för att locka investeringar. Det finns skäl att åstadkomma en bättre samordning på detta område. Vi skall återkomma till den frågan. Men de viktigaste åtgärderna och målet är vi fullständigt eniga om.

De viktigaste åtgärderna för att locka svenska investeringar till Sverige är att skapa ett gott företagsklimat, att skapa en förmånlig skattesats för företagen och att avreglera. Man måste reformera socialförsäkringssystemet så att det uppmuntrar produktiviteten och effektiviteten och inte minst skapa ett gott handelspolitiskt och ekonomiskt klimat och ge företagen garantier för att de kan konkurrera på likvärdiga villkor i Europa, en marknad som tar 75 % av vår export.

Jag vill än en gång understryka att vi satsar stenhårt på båda delarna, dels att förbättra de allmänna konkurrensvillkoren här hemma, dels att skapa likvärdiga villkor på i första hand den europeiska marknaden. Därför är förhandlingar om medlemskap i den Europeiska unionen av helt avgörande betydelse för våra möjligheter att i det långa loppet locka svenska företag att investera här i Sverige och locka utländska investeringar till Sverige.

Om företagen vet att de har likvärdiga konkurrensvillkor på hela Europa-marknaden opererar de från det land där konkurrensförutsättningarna i övrigt är de bästa. Jag menar att Sverige har goda förutsättningar att hävda sig i det avseendet med den politik som regeringen för.

Låt mig slutligen gå över till frågan om Exportkreditnämnden. Att Exportkreditnämnden skall vara självbärande är grundat på en internationell överenskommelse. Det gäller alla exportkreditgarantiinstitut i världen. Det är ett sätt att undvika illojal konkurrens.

Sedan går Simon Liliedahl ett steg längre och säger att Exportkreditnämnden inte tar några risker. Då frågar jag mig, Simon Liliedahl, hur det kommer sig att de förlorade 3 miljarder kronor i Polen. Hur kommer det sig att de har förlorat jättebelopp på sydamerikanska och latinamerikanska marknader? Visst tar de risker! Det är ett försäkringsinstitut som löpande ser över sina metoder och som löpande avstämmer sin konkurrenssituation med andra länder i världen, inte minst inom ramen för OECD-samarbetet. Jag vågar säga att EKN är konkurrenskraftigt.

Därmed inte sagt att allt är bra. EKN omprövar löpande sina arbetsformer. Jag mottar gärna konkreta exempel på vad som skall göras så länge de åtgärderna ligger inom ramen för det internationella åtagandet att Exportkreditnämndens verksamhet skall vara självbärande. Vi kan inte ge avkall på detta. Däremot finns det säkert möjligheter, jag upprepar det, att inom de ramarna förbättra effektiviteten i EKN, och även i Exportrådet och Invest in Sweden. Jag mottar gärna konstruktiva förslag på hur man kan förbättra situationen här i olika avseenden.

Anf. 6 SIMON LILIEDAHL (nyd):

Herr talman! Tack herr Dinkelspiel! Det kommer konstruktiva förslag i form av motioner som jag har skrivit.

När det gäller den självbärande Exportkreditnämnden vill jag säga att det i dagens läge tyvärr nog bara är Sverige som håller på alla dessa konventioner. Alla har svårt med sin export och försöker att gå ifrån det mycket rigida arbetssätt som vi har i Sverige när det gäller exportkrediter. Vi ligger längst ut åt ena sidan. Man orkar inte med det.

Ett exempel är att i en affär med Indien har Exportkreditnämnden krävt 20 % ränta. Engelsmännen tar ut 10 %. Detta går igenom mer och mer i den ena affären efter den andra. Det kommer en affär med Sydafrika, som statsrådet säkert känner till. Statsrådet skall ju åka dit, och det är vi i industrin glada för. I den affären tar man på en femårig kredit ut dubbelt så hög ränta från Sverige jämfört med vad som kan ges från England. Det får inte vara på det här sättet. Vi måste ges lika möjligheter att konkurrera med omvärlden och inte till sista droppen försöka hålla oss till våra konventioner. Detta gör att vi har en byråkrati utan like.

Vi har en byråkrati i Exportkreditnämnden, eftersom det nästan bara sitter byråkrater i styrelsen. Vi måste blanda upp dem med företagsledare och sådana som kan marknaderna, inte minst den besvärliga östmarknaden. Den fordrar extra omsorg i dagens läge.

Låt mig släppa Exportkreditnämnden och komma tillbaka till Exportrådet, som ägs till 50 % av den svenska industrin. Jag vill parentetiskt säga att jag har varit storföretagare, men nu har ett småföretag med tio anställda. Jag vet precis vilka problem som finns där och vilka svårigheterna att få stöd och rörelsekapital är med den inställning som bankerna har. Men det är en annan sak.

När det gäller exporten finns det många aktörer på scenen. Vi har inte bara Exportrådet utan även Swedfund, Swedecorp, BITS och delvis SIDA. Man kan räkna upp flera. Det finns ingen enhetlig ledning och inget enhetligt sätt att sköta detta. Mitt förslag är att regeringen undersöker möjligheten att föra in alla dessa olika exportrelaterade organ under Exportrådet. Då skulle vi få en enhetlig ledning, och företagsvärlden skulle komma in med 50 %. På det viset kommer vi ifrån den byråkratiska tyngdpunkt som finns i dag. Sedan föreslår jag att man privatiserar Exportkreditnämnden för att lösa de problem som finns där.

Anf. 7 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Detta var en rad olika förslag. Jag är inte säker på att Simon Liliedahl är beredd att i alla delar ta konsekvenserna av sina egna förslag, men låt mig ställa frågan.

Simon Liliedahl säger att EKN inte är konkurrenskraftigt. Med all respekt för Simon Liliedahls önskan att främja export osv. menar jag att han har absolut fel på den punkten. Alla utredningar visar att EKN hävdar sig väl i konkurrensen. På vissa områden ligger man bättre till, och på andra områden ligger man sämre till. Simon Liliedahl tog upp Indien. Vilka exportkreditgarantiinstitut har bättre villkor när det gäller t.ex. de baltiska länderna eller det ryska närområdet? Det är en fråga till Simon Liliedahl.

Sedan säger Simon Liliedahl att räntorna hos EKN är betydligt högre än vad de är hos utländska exportkreditgarantiinstitut. Mig veterligen tar EKN inte ut räntor. EKN ger inte ut lån. Jag förstår inte vad Simon Liliedahl syftar på när han säger ränta. Det är kanske något annat han avser.

Simon Liliedahl talar om behovet av en bättre samordning. Det kan säkert finnas skäl att se över samordningen mellan de olika instituten. Jag är den förste att mena att vi kanske har för mycket byråkrati på det här området. Regeringen prövar dessa saker löpande, men det finns säkert mer att göra.

Simon Liliedahl säger att vi skall göra BITS halvstatligt och att näringslivet skall gå in med 50 % där. Jag är gärna beredd att pröva detta om näringslivet är berett att svara för 50 % av kostnaderna på samma sätt som när det gäller Exportrådet. Om näringslivet är berett att betala 50 % av BITS verksamhet är jag den förste att förorda detta.

Detsamma gäller om näringslivet är berett att fullt ut ta sin del av riskerna. Då tycker jag att det kan finnas skäl att titta på om vi kan finna en annan form för EKN:s verksamhet. Ju mer näringslivet bidrar med när det gäller finansieringen av olika verksamheter, desto större anledning finns det att göra gemensamma projekt av det slag som vi har i Exportrådet. Jag tycker att det i allt väsentligt fungerar bra.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellationerna 1993/94:54 och 55 om stranderosionen i Skåne

Anf. 8 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Per Stenmarck har frågat mig vilka initiativ som regeringen är beredd att ta för att motverka de problem som uppstår genom stranderosionen.

Kaj Larsson har frågat mig om jag i regeringen kommer att verka för att staten tar sitt ekonomiska ansvar för ett fullskaleprojekt för att hindra stranderosion i Löderup. Vidare har Kaj Larsson frågat om jag kommer att arbeta fram en fysisk plan för Östersjöregionen där en del av planarbetet skall omfatta stränderna.

Jag väljer att besvara frågorna i ett sammanhang.

Stranderosionen vid Skånes kuster har diskuterats flera gånger tidigare i riksdagen. Jag tänker därför främst ta upp det som har hänt sedan jag förra gången svarade på en interpellation av Per Stenmarck i ämnet.

Våren 1992 besökte jag och mina medarbetare Ystads kommun och Löderups strandbad för att få en egen bild av hur stranderosionen vid denna kust har utvecklats.

Jag träffade också forskare, kommunala företrädare och enskilda. Jag har även haft kontakt med statliga myndigheter som arbetar med erosionsfrågor, såväl i Sverige som i grannländer.

I november 1992 ägde en överläggning rum mellan företrädare för Ystads kommun, Löderups strandbads villaägareförening och Naturvårdsverket. Även Miljö- och naturresursdepartementet var representerat. Vid detta till-

fälle redogjorde parterna för problematiken med stranderosionen inom Ystads kommun. Naturvårdsverket uttalade att verket är positivt till forskning om erosionsproblem och att verket även är positivt till att medfinansiera forskning, under förutsättning att den uppfyller de vetenskapliga kriterier som verket ställer på forskningen.

I februari 1993 ansökte Ystads kommun hos Vattendomstolen vid Växjö tingsrätt om tillstånd att uppföra kustskydd i form av sandutfyllnad, friliggande vågbrytare och s.k. hövder vid Ystads Sandskog samt vid Löderups strandbad och Hagestads naturreservat. En av hövderna var avsedd särskilt för forskning.

Vattendomstolen har lämnat tillstånd för flertalet av de ansökta åtgärderna, med undantag för vissa åtgärder vid Löderupsområdet. Vattendomstolens dom har överklagats av Ystads kommun till Vattenöverdomstolen, som ännu inte har avgjort ärendet.

Vidare, som en del av ett samarbete mellan Lunds tekniska högskola, Tekniska högskolan i Stockholm och NUTEK, har en rapport om kusterosion i nio skånska kommuner tagits fram. En av kommunerna är Ystad. I rapporten karakteriseras de kusttyper som förekommer i kommunerna med avseende på bottenpografi och erosionskänslighet samtidigt som försök har gjorts att klargöra anledningarna till den tillbakaryckning av strandlinjerna som uppstått längs vissa kustavsnitt. I rapporten presenteras också förslag till olika kustskyddsåtgärder som kan komma i fråga inom respektive kommun för att bromsa denna utveckling.

Naturvårdsverket har beviljat anslag till projektet Kustnära sedimenttransporter, som bedrivs i samarbete mellan Lunds tekniska högskola och Tekniska högskolan i Stockholm och som avser uppföljning och utvärdering av tekniken att bygga hövder som erosionskydd vid Löderups strandbad.

NUTEK finansierar samtidigt forskningsprojekt på Tekniska högskolan i Stockholm. Där försöker man bl.a. via modellförsök utveckla tekniken för erosionskydd till att bli mer naturanpassad, för att därigenom undvika de problem med störd jämvikt mellan olika kuststräckor som konventionell teknik kan medföra. Vid NUTEK pågår också diskussioner med skånska erosionsdrabbade kommuner, däribland Ystad, för att klarlägga om intresse finns för att delta i ett särskilt projekt för teknikutveckling av erosionskydd. Meningen är, efter vad jag förstår, att utveckla, bygga och utvärdera ny erosionsteknik inom ramen för NUTEK:s teknikupphandlingsprogram.

Jag tycker att detta visar att det finns myndigheter och forskningsinstitutioner som är engagerade i frågorna kring erosionen och som är beredda att ikläda sig ett ekonomiskt ansvar för genomförande av forskning, teknikutveckling och teknikupphandling inom området. Det bör, som Per Stenmarck och Kaj Larsson säkert inser, vara en grundläggande princip att forskning om och åtgärder mot stranderosionens effekter organiseras och finansieras inom respektive myndigheters ansvarsområden och ramar. I de fall regeringen undantagsvis kan anses ha skäl att söka påverka processen med särskilda insatser bör huvudprincipen vara att det gäller fall då vitala nationella intressen är hotade. Det bör vara naturligt att berörda statliga sektorsmyndigheter uppmärksammar sådana behov i anslutning till sin långsiktiga investeringsplanering.

När det gäller Kaj Larssons fråga om fysisk planering för Östersjöregionen kan jag nämna att regeringen tillsammans med övriga Östersjöstater arbetar med att utarbeta en Vision för Östersjöområdet år 2010. Denna planering är en framtidsvision där vi tillsammans söker att utveckla lämpliga strategier för Östersjöområdets långsiktiga utveckling i fråga om markanvändning och miljö.

Anf. 9 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för statsrådets utförliga svar.

Längs stora delar av den skånska kusten är stranderosion ett mycket stort problem. Kommuner som Ystad, Trelleborg, Skurup, Vellinge, Lomma och Landskrona är i olika hög grad drabbade av detta. Dessa kommuner har i vissa fall lagt ner mycket arbete och stora investeringar på att finna en lösning.

Hårdast drabbat är Löderups strandbad öster om Ystad, där stora områden är skadade. Stränderna har minskat, i vissa fall kraftigt och på mycket kort tid. Det rör sig om en strandförskjutning på flera hundra meter jämfört med hur situationen var på 1800-talet.

Samtidigt – och det är egentligen det allvarligaste i sammanhanget – kan man också finna att erosionsproblemen ökar. Strandlinjen förskjuts med en accelererande hastighet. Sanden försvinner snabbare nu än tidigare. Det har gjort att problemen har ökat och samtidigt blivit alltmer komplicerade.

Den mark som det här rör sig om är normalt sett allemansrättsligt tillgänglig. Detta är av stor betydelse i ett landskap som Skåne, där det råder brist på sådana områden.

Det finns förmodligen många orsaker till skadorna, och en pågående klimatförändring är sannolikt en av dem.

Med en höjning av vattenytan, som experterna i dag anser fullt möjlig, på 25 till 50 cm inom de närmaste 40 till 50 åren kommer samtidigt kustlinjen att retirera med ytterligare 25 till 50 meter. Därmed kommer inte mycket att återstå av dessa sandstränder runt den skånska sydkusten.

Jag har i olika sammanhang försökt få förståelse för att vår natur inte enbart är en kommunal angelägenhet, utan att den också, och primärt, är någonting som berör oss alla. Den berör oss i högsta grad som privatpersoner, men det finns också ett statligt intresse och ansvar för att åtgärder vidtas när delar av vår natur är hotade.

Jag tycker, även sett mot denna bakgrund, att dagens svar är positivt. Statsrådet ger en redogörelse för en lång rad av aktiviteter under de senaste åren. Detta är glädjande. Jag tror också att det ligger någonting principiellt riktigt i statsrådets resonemang, något som jag vill belysa med följande ord ur hennes svar:

”Det bör – – vara en grundläggande princip att forskning om och åtgärder mot stranderosionens effekter organiseras och finansieras inom respektive myndigheters ansvarsområden och ramar.”

Därmed har jag också sagt att dagens svar vittnar om en förståelse för problemet och ett intresse för att försöka lösa det.

Och det är där som jag kommer till det som jag ser som den sista länken i kedjan – den som jag tycker saknas i statsrådets svar – nämligen vad som

händer när all den forskning kring stranderosionen som nu satts i gång väl har lett till konkreta förslag till lämpliga åtgärder. När vi skall gå från – för att hänvisa till den mening som jag nyss citerade – ”forskning om” till ”åtgärder mot” stranderosionens problem? Hur skall forskningens resultat omsättas i praktiken, och vem skall ansvara för detta? Detta skulle jag gärna vilja att statsrådet ägnar några minuter åt att utveckla.

Finns det egentligen någon myndighet som känner ansvar för detta? I Danmark, som ju också är ett land som kraftigt drabbats av stranderosion, finns det en myndighet som handlägger denna typ av problem. Jag tror inte att behovet är så stort av fler myndigheter i Sverige, men jag tycker att någon av dem som redan finns skall känna ansvar för just detta problem.

Anf. 10 KAJ LARSSON (s):

Herr talman! Jag skulle först vilja fråga statsrådet Görel Thurdin: Vad har vi skåningar gjort som leder till att Görel Thurdin, hennes departement och Centerpartiet har så svårt att fatta beslut som berör Skåne? Det är inte bara fråga om beslutsvånda, utan jag anser att det även visas en nonchalans.

Jag ställde en fråga till statsrådet i november månad, och i dag får jag svaret på den. Naturligtvis är jag tacksam för att statsrådet kommer till kammaren och besvarar min interpellation, men jag tycker, till skillnad från Per Stenmarck, att det svar som jag har erhållit är tungt och innehållslöst.

Den fråga som jag ställde till Görel Thurdin var:

”Kommer statsrådet i regeringen verka för att staten tar sitt ekonomiska ansvar för ett fullskaleprojekt i Löderup, som uttalades vid besöket i Ystad?”

Inte med ett ord besvaras denna fråga. Det svar som lämnas är en uppräkningslista av vad som gjorts, sådant som vi visste redan när interpellationen skrevs. Det är inte några nyheter. De träffar som ägt rum, och som Görel Thurdin åberopar, har skett på initiativ av Ystads kommun. Görel Thurdin och hennes departement har inte tagit något som helst initiativ i den här frågan.

För nästan exakt två år sedan debatterade vi den här frågan i riksdagen. Då urskuldade sig Görel Thurdin med att hon var ny som statsråd och inte kände till de här problemen. Det hade jag full respekt för. Jag bjöd därför ner Görel Thurdin till Ystad för att hon på plats skulle få se eländet. Vid det tillfället gjorde statsrådet vissa uttalanden. Bl.a. sade hon att någon skulle ta tag i problemet och att det skulle bli en lösning på det. Statsrådet sade vidare att man skulle utse en statlig myndighet som skulle ha till uppgift att sköta sådana här problem. Vad har hänt under de här två åren?

Ystads kommun har inte hört ett ord från statsrådet på dessa två år. Det är inte konstigt att österlenbor och skåningar undrar om den där kvinnan, Görel Thurdin, som var i Skåne och talade så väl, finns kvar i regeringen. De har inte hört något från henne sedan besöket. Det är nonchalant.

Problemet är ju inte att rädda fastigheter; det är en mindre bit. Problemet är större än så. Forskare säger – det var också Per Stenmarck inne på – att växthuseffekten kommer att innebära att vi får en höjning av havsytan under kommande århundraden. Vi kommer att få uppleva erosionsproblem på flera andra platser längs Sveriges kuster. Det är jag övertygad om. Av den anledningen ser jag det som oerhört värdefullt att man på den mest utsatta

kustremsan i hela Sverige, vid Löderups strandbad, skaffar sig erfarenheter genom att använda den för ett fullskaleprojekt. Det är en sträcka på 1 700 meter.

Görel Thurdin säger att myndigheter och forskningsinstitutioner är beredda att ikläda sig ekonomiskt ansvar för genomförandet av forskning, teknikutveckling och teknikupphandling. Det skall då finansieras genom respektive myndighets ansvarsområde. Vad innebär det? Vilken myndighet, eller vilka myndigheter, syftar Görel Thurdin på? Vems ram skall det tas från?

Naturvårdsverket säger t.ex. i ett brev till Ystads kommun i juni 1993 att Naturvårdsverket inte har möjlighet att inom ramen för det anslag som verket disponerar bidra till byggnadskostnaderna. Anser statsrådet att det finns 10 miljoner över i Naturvårdsverkets anslag som kan disponeras för byggandet av hövder? Eller finns det något annat verk, som vi inte känner till, som har de pengarna? I den budget som presenteras nu i januari har jag inte funnit några medel avsatta för detta ändamål. I december fattade en enig riksdag beslut om att staten bör ikläda sig ett större ekonomiskt ansvar så att ett fullskaleförsök kan genomföras. Vad tänker statsrådet göra åt detta? Kommer även detta att nonchaleras av Görel Thurdin?

Stranderosioner har kostat Ystads kommun totalt 10 miljoner kronor. Fastighetsägarna har betalat 1 miljon kronor för byggandet av hövder. Vad kommer regeringen att göra? De medel som Görel Thurdin anger att olika myndigheter har bidragit med har ju använts till forskning. Det är mycket teoretisk forskning. Nu är det fråga om ett fullskaleförsök. För att det skall bli verklighet behöver det byggas ytterligare fyra hövder. Kostnaden för att de skall kunna färdigställas, inklusive sandutfyllnad, kommer att bli upp mot 15 miljoner kronor. Då har man fullföljt det som Vattendomstolen sagt ja till.

Anser statsrådet att Ystads kommun ensam skall bidra med dessa medel, eller vem skall göra det? Om inte dessa medel kommer fram faller fullskaleprojektet.

Jag påstår att det nu måste bli ett slut på detta. Nu måste vi handla. Det var Per Stenmarck också inne på. Visa att det finns mod att fatta beslut så att berörda parter slipper uppleva ytterligare långbänk.

Anf. 11 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag noterar att Kaj Larsson är socialdemokrat och förväntar mig naturligtvis inte att han skall ge uttryck för någon annan syn på tillvaron än den som han har presenterat, inte heller att Kaj Larsson vill uppfatta det som ändå har gjorts sedan jag besökte och tittade på det här området.

Jag har personligen besökt flera myndigheter. Jag har talat med generaldirektörer och forskare. Jag har frågat vilka möjligheter det i dag finns att gå in med finansiering. Man har då från myndigheterna ställt kravet att vissa villkor skall uppfyllas. Man diskuterar ju faktiskt vad som är bäst att göra för att skydda stränderna. Det är en naturlig påverkan som sker. I vissa delar finns naturreservat där man naturligtvis inte bör göra någon påverkan. Det är ju de krav vi har när det gäller att skydda ett naturreservat – även om havet tar delar även av det.

Det finns forskare som säger att om man skyddar en viss del av stranden händer något på sidan om; man kanske gröper ur på andra håll. Om man skyddar ett visst område kan det alltså skada ett annat. Därför är det oerhört viktigt att man vidtar rätt åtgärder så att det inte får fel effekt så att läget förvärras. De stenläggningar som människor byggt kan ha bidragit till att det bildats virvlar som gröper ur mer sand än om man inte hade vidtagit några åtgärder alls.

Man måste lyssna på dem som undersöker de här problemen. Det tycker jag att man nu har gjort. Per Stenmarck hade ju ändå uppfattningen att det finns ett stort intresse för dessa frågor. Jag är tacksam för att någon har uppmärksammat det, eftersom flera myndigheter – och också universitet – är involverade i de här frågorna.

Dessutom har något mycket konkret kommit fram, nämligen rapport nr 1 om det här området. NUTEK, Ystads kommun, KTH och Institutionen för teknisk vattenresurslära gav ut den här rapporten i Lund 1993. Den handlar om alla de kommuner som har sådana här bekymmer. Rubriken är Tekniskupphandling. Det handlar alltså om att man vill nå fram till konkreta åtgärder. Man har visat på vad som kan vara lämpligt att göra på alla dessa platser utan att man därför samtidigt skadar övriga platser längs den känsliga kusten.

Jag har också följt den diskussion som nu förs, bl.a. med Ystad, om att genomföra ett fullskaleprojekt och samtidigt få möjlighet att utvärdera effekterna. Jag har förstått att NUTEK anser att alla kommuner måste ställa upp på detta och vara med om projektet för att man skall aktivera det. Både Kaj Larsson och Per Stenmarck har alltså ett ansvar som riksdagsledamöter att försöka medverka till att en samordning sker mellan kommunerna, så att man har samma viljeinriktning och vill ställa upp på det som man pekar på i rapporten.

Såvitt jag förstår finns det företag som är intresserade av att utföra detta. Det finns också intresse från myndighetshåll att finansiera det, om man får det i en form som är nödvändig för att det skall ha ett forskningsperspektiv, dvs möjligheten att utvärdera ett större område. Jag tror att det är värdefullt även internationellt. Ofta gör man i sådana här fall enstaka insatser så att det blir bra på en bestämd plats, och sedan upptäcker man att det sker saker vid sidan om som inte är särskilt trevliga. Därför vill man ha det här fullskaleprojektet som sträcker sig över hela kuststräckan.

Jag vill bestämt hävda att det inte är fråga om någon nonchalans från min sida. Jag förstår att Kaj Larsson också kopplar den här frågan till en annan fråga. Det tycker jag inte att man skall göra, därför att den frågan är så speciell. Den här frågan är av en annan dignitet, även om den är viktig. Speciellt viktig är den för er som är direkt berörda och för fastighetsägare. Hus i det här området har ett särskilt ekonomiskt värde. Dessutom är det personligt värdefullt att kunna vistas i och njuta av detta område på fritiden.

När jag var nere i Skåne lovade jag inga pengar, men jag lovade att försöka ta initiativ för att få i gång det här. Jag tycker ändå att vi har kommit långt. Om vi försöker samarbeta kring det här projektet och får med alla kommuner har jag stor förhoppning om att vi skall kunna komma fram till just konkreta insatser.

Anf. 12 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Låt mig inleda med att säga att jag helt delar statsrådets uppfattning att det inte bara är viktigt att man gör någonting utan att man faktiskt gör det rätta. I annat fall kan det gå snett.

Låt mig också säga att det nog inte råder något tvivel om att det finns en gemensam viljeinriktning hos de berörda kommunerna. De är olika hårt drabbade, men det finns en gemensam viljeinriktning att verkligen åstadkomma resultat. Däremot vill de inte alltid ta alla kostnader själva. Det är vad kommunerna faktiskt ofta har fått göra.

Jag är personligen övertygad om att det blir kolossalt svårt att försöka rädda alla drabbade stränder, men en inventering av vilka områden som är hårdast drabbade och vilka som bör prioriteras i arbetet skulle förmodligen leda fram till positiva åtgärder. Människor drabbas. Växt- och djurliv drabbas. Naturområden drabbas. Vi kan knappast stillatigande acceptera den fortsatta utvecklingen.

Jordbruksutskottet gick ganska långt i sin skrivning för bara några månader sedan. Där ställs krav på staten. Som jag ser det ställs det faktiskt större krav där än vad som i dag framgår av statsrådets svar. I betänkandet står det bl.a.: "Utskottet anser det därför viktigt att staten ikläder sig ett större ekonomiskt ansvar, dels för att påbörjade skyddsåtgärder skall kunna fullföljas, dels för forsknings- och teknikutvecklingsändamål men också för genomförande av detta fullskaleförsök."

Frågan är än en gång: Hur går vi bäst från forskning till ett genomförande fullt ut? Vad gör regeringen för att leva upp till de krav som riksdagen genom sitt stöd till jordbruksutskottets betänkande har ställt sig bakom?

Jag är också besviken över att det egentligen inte framgår av budgetpropositionen vad som konkret skall göras i den här frågan. Jag tror att Kaj Larsson också nämnde detta tidigare.

Anf. 13 KAJ LARSSON (s):

Herr talman! Jag tror att vi skall skilja litet grand mellan de olika forskningarna som vi här pratar om, Görel Thurdin. Det handlar om två olika sorter.

NUTEK:s inblandning i detta går ut på forskning för att finna en teknik. Där är man intresserad av att det är en hövd. Man är intresserad av att se hur den tekniken verkar.

Vad vi också pratar om är ett fullskaleförsök. En kustremsa på nära två kilometer skall skyddas. Man skall få erfarenheter av detta som man kan använda sig av på andra platser i Sverige. Jag tror att vi är ganska överens om att det kommer att bli fler sådana här skador i framtiden. Detta går fullskaleförsöket ut på.

Jag har fortfarande inte hört Görel Thurdin nämna ett ord, som ett svar på min fråga, om var pengarna kommer ifrån. Var finns det pengar till att bygga dessa hövder? Det är fråga om en kostnad för Ystads kommun på uppemot 15 miljoner kronor, med sandutfyllnad. Jag tycker att det är orimligt att begära att en kommun i den storleksordningen ensam skall bära dessa kostnader i ett forskningsprojekt som berör hela vårt rike. Det är naturligt att staten, precis som riksdagen har sagt, ikläder sig ett större ekonomiskt

ansvar. Min fråga till Görel Thurdin är: Var är pengarna och när kommer de?

Görel Thurdin inledde med att säga att jag är socialdemokrat. Det vill jag inte förneka. Det är jag. Jag vet inte vad vitsen var med att säga det, men jag kan berätta för Görel Thurdin att vi, i den miljömotion som vi nu kommer att väcka, föreslår 7 miljoner kronor till detta ändamål. Görel Thurdin har nu en chans att gå högre om hon vill det. Hon har i alla fall en chans att bemöta det.

Görel Thurdin var inne på att man skulle få med flera kommuner. Det är riktigt. Så sent som i går var de berörda kommunerna samlade på en heldagsträff i Ystad för att diskutera. Det finns ett stort intresse av att det här fullskaleförsöket blir verklighet. T.o.m. en dansk kommun var med i går. Danmark visar också intresse för detta. Nu tycker jag att Görel Thurdin skall ge mig ett svar på frågan: När kommer pengarna, så att fullskaleförsöket kan bli verklighet?

Anf. 14 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Låt mig börja med jordbruksutskottets betänkande. Jag har naturligtvis också noterat att det här beslutet fattades i december förra året. Det anvisades dock inga pengar. Man uttryckte bara att staten bör ikläda sig ett större ansvar. Det var naturligtvis också signaler till myndigheter. Jag uppfattade detta beslut som att riksdagen då ansåg att det skulle gå den väg som jag har beskrivit, nämligen genom myndigheterna. På Miljödepartementet har vi inte alls pengar som vi fördelar på det sättet.

I och med att man jobbar så intensivt på myndigheterna med dessa frågor finns det naturligtvis möjligheter för dem att också prioritera ett sådant här område. Det finns företag som är intresserade av att utföra detta arbete. Eftersom det handlar om en teknikupphandling måste man också veta vad företagen skall ha betalt för att utföra detta. I dessa tider med hög arbetslöshet kan man också tänka sig att titta på om det finns pengar hos t.ex. Länsarbetsnämnden som skulle kunna föras över till ett sådant här projekt. Man skall inte helt bekosta det, men man kan åtminstone bidra till den här typen av projekt.

Jag skall gå rakt på sak och tala om att jag inte kan svara någon av er genom att säga att det kommer pengar direkt till det här projektet i morgon, om 14 dagar eller om två månader. Så ärlig måste jag naturligtvis vara, eftersom det är så.

Man kan jämföra t.ex. med Danmark. Där har man inte prioriterat områden där det finns fritidsbebyggelse. Man går direkt på permanentbebyggda områden. Det gäller ju att se vilka prioriteringar som samhället skall göra när enskilda fastighetsägare osv. på det här viset skall få ett slags kompensation. Det blir ju en typ av kompensation, även om det också betyder att stranden skyddas.

Det är utmärkt att kommunerna har samlats och att de försöker samordna detta. Det är klart att de andra kommunerna också måste ha en s.k. vattendom för att man skall kunna utföra dessa saker. Jag vet inte om det alltid har funnits vattendomar när det gäller allt som har utförts längs kusten, men det är nödvändigt så att det också går till på rätt sätt. Vattendomstolen säger

Prot. 1993/94:54
20 januari 1994

*Svar på
interpellationer*

dessutom: "Uppförande av erosions- eller sedimenttransporthinder på sandkuster för att motverka erosion i något parti, leder oftast till erosion i något annat avsnitt". Det är alltså aktiva områden där det ständigt händer någonting, eftersom sanden är så rörlig. Det är ett sådant rörligt material.

Både Länsstyrelsen och Vattendomstolen är ju tveksamma till en del effekter av detta. Det finns också forskare utomlands som säger att det många gånger handlar om marginella effekter men att man naturligtvis ändå bör pröva och se vad som kan göras för att åtminstone rädda speciella delar av stränder som är hårt utsatta.

Dessutom tycker jag inte att vi behöver utse någon ny myndighet i Sverige som skall handha dessa frågor. Naturvårdsverket och NUTEK har ett stort ansvar på det här området. Det har även SGU på sitt sätt. Jag har samtalat med SGU, eftersom man där har forskare som specifikt jobbar med dessa frågor. Såsom fysiska planerare i landet har vi också ett ansvar för att undersöka vad vi kan göra så att enskilda fastighetsägare inte åsamkas materiella skador. Den fysiska planeringen måste vara sådan att dessa stränder inte utsätts för alltför mycket påverkan. Både forskare och andra hävdar, att om det sker för mycket mänsklig verksamhet på sådana här känsliga strandområden blir de särskilt utsatta för erosion.

I t.ex. arbetet med Östersjövisionen, som jag var inne på tidigare, lägger man stor vikt vid fysisk planering. Danmark har varit med om att ta fram material som just handlar om särskilt känsliga områden i Östersjöområdet. Dit hör naturligtvis kustområdena. Man har lagt fram ett förslag om en speciell skyddszon på 300 meter längs hela Östersjökusten för att motverka bebyggelse och för kraftig åverkan på strandområdena. Därutöver är det naturligtvis viktigt att undersöka om man kan ha något annat samarbete. Det får växa fram. Östersjövisionen är ett arbete som aldrig har pågått förut. Man får ibland treva sig fram för att få alla att ställa upp på de saker som läggs fram.

Jag hoppas åtminstone att vi på något sätt skall komma fram till praktiska lösningar och göra något i praktiken mot bakgrund av den här rapporten och viljan hos NUTEK och involverade myndigheter att verkligen genomföra förslagen. Det gäller alla kommuner. Det gäller åtskilliga hövder i dessa områden.

Anf. 15 KAJ LARSSON (s):

Herr talman! Det låter så bra, Görel Thurdin, att vi skall komma fram. Problemet är – jag skall upprepa det igen – att det behövs pengar. Det kostar 15 miljoner kronor att bygga ytterligare fyra hövder i Ystad. Varifrån skall man ta dessa pengar? Görel Thurdin säger att man inte kan peka ut det i dag. Naturvårdsverket sände ett brev till Ystads kommun i juni månad. I brevet sades att Naturvårdsverkets roll i arbetet för att skydda naturresurser och stränder i detta sammanhang är att stödja verksamheten genom att på vetenskapliga grunder följa effekterna av att hövderna byggs. Det sägs vidare att Naturvårdsverket inte har möjlighet att inom ramen för de anslag som verket disponerar bidra till byggnadskostnaderna enligt den i projektet beskrivna föreslagna finansieringen. Ge mig ett svar, Görel Thurdin, på frågan om varifrån pengarna skall tas!

Jag har uppfattat det så att staten måste föra över pengar via Naturvårdsverket till fullskaleförsöket. Eller finns det några andra pengar som man kan komma åt? Om vi inte får ett besked i den här frågan faller hela fullskaleförsöket. Det har byggts en hövd i öst och en i väst. På en sträcka av nära två kilometer mellan dessa hövder finns ingenting. Då kan man bara forska i hur effekten blir precis i närheten av en viss hövd. Hövden får ingen verkan på hela kustremsan. Det är det som skulle vara så oerhört värdefullt.

Jag tycker faktiskt att Ystads kommun har utfört ett omfattande arbete. Man har tagit ett initiativ och drivit på i frågan. Varje gång man skall sammanstråla har initiativet tagits från Ystad. Man har legat på myndigheterna. Det tycker jag att Ystads kommun skall ha en stor eloge för.

Däremot är jag faktiskt besviken på att kommunen inte får något gehör från departementet. Enligt Ystads kommun har man inte hört av statsrådet sedan besöket i Ystad för två år sedan. Det tycker jag är litet nonchalant, vilket jag sade tidigare. Statsrådet har nu en möjlighet i sitt sista inlägg att svara på hur utsikterna är. När kommer pengarna? Kommer staten att anslå pengar för detta ändamål? Jag tycker att det är viktigt att staten tar sin del av ansvaret. Fastighetsägarna har samlat ihop pengar för att bidra. Utöver dessa byggnationer har kommunen tidigare satsat 10 miljoner kronor. Nu tycker jag att staten också måste vara med i det här fullskaleförsöket.

Anf. 16 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Det är klart att det vore mycket enkelt för mig om jag kunde stå här och säga att ni visst skall få era 15 miljoner kronor. Vi prioriterar var vi skall lägga pengar. Det är inte så lätt att ta fram pengar, att bara ta från ett område och ge till ett annat. Icke desto mindre tycker jag att det är oerhört viktigt att man kommer till någon praktisk handling utifrån den forskning som har skett. Forskningen skall utgöra en bas för det man skall göra så att man inte gör fel saker.

Vi skall vara på det klara med att vi talar om en naturlig påverkan på kusten. Inte bara Naturvårdsverket utan även NUTEK är inblandat. Vi får se vad som händer. NUTEK har ställt kravet att alla kommuner skall vara med på det här. Man måste visserligen ha vattendorar för att utföra det här, men alla kommuner skall vara med på att ingå i projektet. Jag kan inte tolka det på annat sätt än att man i NUTEK är villig att satsa pengar. Man talar om teknikupphandling, och det innebär en form av finansiering. Det är förstås också möjligt att undersöka om man kan få pengar från Länsarbetsnämnden. Jag kan dock inte avgöra hur mycket arbetskraft som kommer att gå åt eller om det främst kommer att behövas maskinteknik.

Jag håller med om att Ystads kommun har dragit ett tungt lass. Det var därför jag for ner för att diskutera de här frågorna, och det är därför jag har arbetat med frågorna. Även om jag inte har skrivit brev direkt till Ystads kommun har Ystad varit involverad i det arbete som pågår. Man måste åtminstone ha uppfattat att det finns ett intresse från myndigheternas håll. Myndigheterna tillhör också staten. Jag tänker inte lova ut några pengar. Det enda som jag anser vara viktigt är att riksdagen har uttalat att det finns ett särskilt intresse av att följa upp det här och att staten bör ikläda sig ett större ansvar. Då får vi naturligtvis se vilka möjligheter myndigheterna har

att prioritera det här när man har kommit fram till vilket projekt man tycker bör utföras. Såvitt jag förstår handlar det också om sådana frågor.

Så fort jag kan skall jag personligen ta kontakt med NUTEK. Jag skall ta reda på hur det egentligen ligger till i dag, eftersom rapporten kom 1993. Jag skall undersöka hur långt man har kommit i diskussionerna med kommunerna och vilka möjligheter till finansiering det finns. Därefter får jag återkomma till Kaj Larsson och Per Stenmarck. Det blir då inte via talarstolen utan kanske i en muntlig kontakt.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1993/94:76 om kommunikationerna till Gotland under julhelgen

Anf. 17 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Ulla Pettersson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att nuvarande trafiksituation till och från Gotland under julhelgen inte skall upprepas.

Det reguljära flyget till och från Gotland har sedan flera år tillbaka varit inställt under juldagen, dvs. även tiden före flygets avreglering. Flygföretag som opererar på helt marknadsmässiga villkor kan inte staten ålägga att upprätthålla trafik under t.ex. juldagen.

När det gäller färjetrafiken har trafiken sedan många år varit inställd julafton och juldagen. Sjöfartsverket fastställer årligen taxa och tidtabell för trafiken. Den senare fastställs efter samråd med länsstyrelsen, kommunen, Handelskammaren och företrädare för turistnäringen på Gotland. Enligt den information jag har fått från Sjöfartsverket har inte några synpunkter förts fram i detta samrådsförfarande angående tidtabellen under julhelgen.

Om det finns särskilda önskemål om en färjetrafik på julafton och juldagen anser jag det lämpligt att intressenterna från Gotland framför dessa till Sjöfartsverket. Till skillnad mot flygtrafiken har staten i detta fall en möjlighet att påverka tidtabellsläggningen av trafiken.

Anf. 18 ULLA PETTERSSON (s):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret.

På min fråga om Gotland också i fortsättningen måste acceptera att vara isolerat under julhelgerna har vi nu fått svaret att regeringen inte tänker göra någonting åt den saken. Jag är inte förvånad. Regeringen tycker, liksom tidigare, att marknaden skall råda. Är det inte lönsamt att köra till Gotland så låter man bli. Punkt och slut.

Vi har varit isolerade förr, sade kommunikationsministern i svaret. Det är sant. Det fanns också en tid när Gotlandsresenärerna sov på presenningar i lastrummen – om nu det är den argumentation vi skall få höra.

Herr talman! Det är nog ingen som väljer att tillbringa julafton på en Gotlandsfärja. Det är förmodligen en sådan dag när man hellre lägger pengarna på flyget – om man har pengarna. Därför är det inget hårt tryck på färjetrafi-

ken. Eftersom alla vet att det inte går några båtar är det heller ingen som beställer biljett. På det sättet får vi en ond cirkel.

Det är inte många som flyger heller, men de finns. Vi har ännu inte vant oss vid att vi skall vara totalt isolerade. Vi har haft ett dygns isolering förr. Nu är det två. Vad skall det bli härnäst?

Avsikten med min fråga är egentligen inte att konkret bolla med avgångstider och inställda turer. Min fråga är i hög grad principiell. Kommunikationsministern har hört den förr: Har regeringen något som helst ansvar för att alla län i vårt land har kommunikationer med det övriga landet?

Anf. 19 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Ulla Pettersson försöker få det till att denna regering infört en ny ordning vad gäller trafiken till och från Gotland under julhelgerna. Färjetrafiken har varit inställd såväl julafton som juldag sedan ett stort antal år, framför allt beroende på dåligt passagerarunderlag dessa dagar.

Som jag sade är det Sjöfartsverket som fastställer taxor och turlistor för färjetrafiken. Före fastställandet av varje tidtabell har man ett samråd med intressenterna på Gotland. Där är det, Ulla Pettersson, fullt möjligt att föra fram synpunkter om detta. Jag är helt övertygad om att detta kommer att leda till resultat, med de trafikala effekter det kan få.

Det statsbidrag till färjetrafiken som föreslås i det förslag till budget som regeringen nyligen lagt på riksdagens bord ökar även i år, till 175 miljoner kronor. Det blir då en fråga om att fördela detta över året på lämpligt sätt. Där finns utomordentligt goda möjligheter, om Gotlands intressenter så vill, att åstadkomma trafik över julhelgen. Vi har inte kunnat registrera något sådant intresse via Sjöfartsverket och de kontakter man har haft med intressenterna på Gotland. Men det kan naturligtvis uppstå. Jag tyder Ulla Petterssons fråga som att det finns ett behov av att man kan resa till och från Gotland under just dessa dagar.

När det gäller flygtrafiken var det så att på julafton trafikerade SAS Visby–Stockholm med inte mindre än fem turer. På juldagen förekom ingen flygtrafik. Jag har fått veta av Luftfartsverket att flygplatsen i Visby varit stängd på juldagen i minst 20 år. Då är det litet magstarkt att vända sig till denna regering och säga att den infört något slags marknadssituation som har drabbat gotlänningarna i denna del.

Skulle något flygbolag vilja driva flygtrafik på juldagen är man självklart beredd att öppna flygplatsen för detta, har jag också tagit reda på. Man har nämligen av säkerhetsskäl s.k. incidentberedskap för eventuella sjuktransporter och annat.

Annandag jul startade trafiken igen. SAS flög första turen kl. 12 från Visby till Arlanda.

I dessa delar är förändringarna inte så stora som man kan få intryck av när man läser Ulla Petterssons interpellation.

Så till frågan om samhället har något ansvar för detta. Ja, jag anser att samhället har ett ansvar. Jag anser att samhället också tar sitt ansvar när det gäller trafiken till och från Gotland. Man ger ett grundläggande trafikutbud till landets olika delar genom det stöd som enligt vårt budgetförslag nu uppgår till 175 miljoner kronor.

Prot. 1993/94:54
20 januari 1994

*Svar på
interpellationer*

Jag vill gärna säga till Ulla Pettersson att detta är en kraftfull ökning jämfört med den socialdemokratiska tiden. Prisnivån på färjetrafiken har kunnat sänkas med ca 30 % sedan 1991.

Jag tycker självklart att det är viktigt att man kan ta sig fram och tillbaka under hela året. Om julhelgen nu är extra intressant så finns möjligheter att åstadkomma trafik. Men jag tycker inte att detta är den allra mest centrala gotländska transportfrågan. Den parlamentariska kommitté som just nu arbetar med framtidsfrågorna i detta sammanhang bör fånga upp dessa frågeställningar och återkomma med förslag som kan ytterligare öka färjetrafikens attraktivitet.

När det gäller flygtrafiken på Gotland vill jag påminna om att flygbolagen på en avreglerad marknad sätter sina egna priser och tider för trafiken. Vår erfarenhet hittills är att det inledande skedet innehåller betydande inslag av turbulens prismässigt och när det gäller operatörer. Så småningom stabiliseras detta. Man har kunnat iaktta att prisnivåerna sjunker.

Vi skall komma ihåg att linjen Stockholm-Visby är mycket trafikstark med över 300 000 årspassagerare. Ca 60 % av resenärerna är dock privatresenärer. Jag har så sent som i tisdags i denna kammare diskuterat SAS prispolitik med Gunhild Bolander. Vi konstaterade då att det har skett en prisökning på närmare 30 % på fullpriset. Men det finns också ett affärspris som ligger lägre. Det finns ett budgetpris på 1 600 kr tur och retur samt ett s.k. jackpot-pris. Det ligger på ca 800 kr för en tur- och returbiljett. Jag skulle tro att de allra flesta privatresenärer utnyttjar det, även om det gäller vissa restriktioner för när man skall boka osv.

Anf. 20 ULLA PETTERSSON (s):

Herr talman! Jag har aldrig påstått att det var den här regeringen som avreglerade flyget. Men det är den här regeringen som sitter i dag. Sedan avregleringen har antalet flygturer minskat från åtta till fem avgångar de flesta av veckans dagar, och priset har stigit med 30 % i det närmaste – det var en prishöjning så sent som nu i januari. Konkurrerande flygbolag har lagt ner sin verksamhet.

Under julhelgen var det ett stopp på två dygn, så när som på två timmar.

Kommunikationsministern säger att vi visst kan få fler turer, men vi får betala dem själva. Vi får ta resurser någon annanstans ifrån där vi också behöver dem. Vi kanske skall lägga ner turer under sommaren när turistsäsongen blomstrar som bäst och vi inte har råd att vara utan dem? När det gäller flyg får vi skylla oss själva om vi har valt sådana familjeförhållanden att vi t.ex. har morföräldrarna på fastlandet och farföräldrarna på Gotland. Även om Mats Odell och hans parti vill undvika att se den verkligheten är det ofta så att familjerna i vårt land är splittrade så att man kanske har mamma och pappa boende på var sin sida av havet. Det är kanske inte helt ovanligt att man vill dela upp helgen.

Men, som sagt, mitt resonemang är i huvudsak principiellt. Som kommunikationsministern säger har vi diskuterat det här tidigare. Eftersom kommunikationsministern tar upp det gör jag det också: I frågestunden i tisdags fick Gunhild Bolander ett mycket otillfredsställande svar på sin fråga om just den utredning som kommunikationsministern hänvisade till. Hon ville veta

om regeringen var beredd att ge utredningen tilläggsdirektiv som innebär att man också får möjlighet att ta upp flygsituationen. Jag blir oroad när jag läser i protokollet från den debatten. Där sade kommunikationsministern: "— redan de direktiv som nu gäller var föremål för en hel del diskussioner inom regeringen." Jag kan inte tolka det på annat sätt än att det var svårigheter för vem det nu var, kanske kommunikationsministern, som drev frågan om att få igenom detta. Då är väl hoppet inte så stort att man skall få ta med flygtrafiken.

Nu har kommunikationsministerns partivän som är ordförande i utredningen sagt, enligt tidningsuppgifter, att man försöker ha en helhetssyn på Gotlandstrafiken, och då måste både flyg- och färjeförbindelserna tas med.

Jag hoppas att jag har tolkat kommunikationsministerns uttalande negativt, och jag skulle gärna vilja att kommunikationsministern lugnade mig och gotlänningarna på denna punkt. Det ser jag fram emot.

Jag skulle också gärna vilja ha ett svar på frågan vad vi skall göra medan vi avvaktar att prisnivån skall stabiliseras.

Anf. 21 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Om vi nu ändå skall gå in på prisfrågan kanske vi skall jämföra med några andra destinationer. Visby ligger faktiskt lägre jämfört med närliggande orter, exempelvis Kalmar och Växjö på fastlandet. Det gäller såväl normalpris som affärspris och budgetpris. Jackpotpriset är detsamma. Visby ligger alltså ett antal hundralappar lägre i samtliga fall. Det beror naturligtvis på att det är en trafikstark destination, men samtidigt har den många lågprisresenärer.

Jag kan inte här i dag svara Ulla Pettersson på hur mycket den genomsnittliga resenären till och från Gotland betalar på flyget. Men att snittpriset är betydligt lägre än fullpriset kan nog Ulla Pettersson och jag vara helt eniga om.

Beträffande det principiella resonemanget vill jag säga att vi har genomfört en avreglering och att det tar tid att få en stabil situation. Jag tror att det som nu har skett, nämligen höjningen av fullpriset med 30 %, kan attrahera en annan operatör att gå in. Jag vet inte det, men det är en möjlighet som man kan se i detta sammanhang. Ett prislyft ger utrymme för fler operatörer.

Problemet har nämligen varit, inte bara för SAS utan också för andra som har flugit på Visby, att det har varit svårt att få en tillfredsställande lönsamhet. Dels är det en kort sträcka, dels är antalet privat- och lågprisresenärer oerhört stort.

Jag har fullt förtroende för den parlamentariska utredningen. Den kommer att ta tag i dessa frågor. I dag kan jag inte svara på frågan om också flyget kommer att inkluderas. Jag har lovat Gunhild Bolander att ta upp frågan till diskussion, men jag kan alltså inte svara på den här i dag.

Anf. 22 ULLA PETTERSSON (s):

Herr talman! Kommunikationsministern kommenterade själv sitt påstående om vad man egentligen betalar när man reser på Gotlandslinjen med flyg. Vi har en stor andel privatresevärdar, vilket gör att vi inte riktigt kan jämföra prisbilderna med andra destinationer. Men det faktum att vi har ett

av landets högsta kilometerpriser gör det inte lättare när man vet att det huvudsakligen är privatresenärer som skall betala biljetterna.

Detta beror på ett förhållande som jag trodde att kommunikationsministern var väl införstådd med, nämligen att det inte går någon väg till Gotland. Man kan alltså inte sätta sig i sin bil och köra, och man kan inte ta en billig långfärdsbuss eller någonting annat. Om man skall resa med båt måste man resa på natten. Det är obekvämt och tar lång tid. Det tar 35 minuter med flyg och 4,5 timmar med båt, plus tid för tillfarter. Detta gör vår kommunikationssituation mycket speciell. Egentligen hade jag hoppats slippa att ta upp det.

Avslutningsvis vill jag ställa en fråga till kommunikationsministern med utgångspunkt från de resonemang som Konkurrenskommittén en gång i världen förde just om sådan här trafik. Man sade bl.a. att regionalpolitiskt motiverade linjer som inte väntas kunna drivas med företagsekonomisk lönsamhet skall kunna ges bidrag av statliga medel, vilket erhålls genom en särskild avgift på inrikes flygresor. Det är en intressant diskussion. Det skulle vara mycket värdefullt om utredningen fick lov att ägna sig åt den.

Det är en sak som jag är rädd för och som jag önskar att kommunikationsministern kunde säga något om, även om han inte vill lova att utfärda några tilläggsdirektiv. Om utredningen lägger fram förslag på flygområdet, som man har sagt att man skall, finns det då risk för att de förslagen avvisas av regeringen med hänvisning till att det är färjetrafiken till och från Gotland som skall behandlas?

Anf. 23 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Ulla Pettersson påminde mig om att Gotlands situation är mycket speciell. Det kan man naturligtvis göra, men jag tror att det är denna situation som ger Gotland dess speciella attraktionskraft, inte bara för de fast boende utan för alla dem som brukar besöka Gotland på somrarna och även vid andra tider.

Denna speciella situation har ju också lett till att staten satsar 175 miljoner kronor på att upprätthålla en färjetrafik och till att vi nu har tillsatt denna parlamentariska utredning. Jag hyser stora förhoppningar om att den skall komma med kreativa förslag och ta ett helhetsgrepp på situationen.

När det gäller tilläggsdirektiv och spekulationer om vad eventuella slutsatser i utredningen skulle kunna leda till för beslut i regeringen, så är det hypoteser som jag tycker att det är ganska meningslöst att försöka utveckla här och nu.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 13.37 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 13.45 då regeringsinformationen skulle börja.

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.45.

*Information från
regeringen*

6 § Information från regeringen om Öresundsbrofrågan

Anf. 24 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Mot bakgrund av gårdagens statsministermöte i Malmö vill jag ge kammaren information om arbetet med att slutföra miljöprövningen av den fasta förbindelsen över Öresund.

Utgångspunkten är självfallet att helt och fullt leva upp till det avtal som ingåtts mellan Sverige och Danmark, samtidigt som det är viktigt att miljöprövningen görs med full respekt för lagarna och med en viss ödmjukhet inför vikten av de frågeställningar som berörs.

Det remissmaterial som kommit in till regeringen är mycket omfattande. Sammantaget handlar det om det största miljöärende som någonsin legat på en svensk regerings bord.

Centralt i regeringens arbete med att bereda denna fråga har hela tiden stått den avgörande betydelse som regeringen fäster vid att säkerställa en s.k. nollösning vad gäller vattengenomströmningen genom Öresund.

Anledningen till att detta är av så stor betydelse torde vara väl känd. Det handlar om hänsynstagandet till den samlade ekologiska balansen i hela Östersjön och Östersjöområdet. Betydelsen av detta har understrukits bl.a. i olika framställningar från den finska till den svenska regeringen.

Den betydelse som nollösningen tillmäts av regeringen har lett till att den konkreta utformningen av förbindelsen över Öresund successivt har förbättrats från denna utgångspunkt.

Detta visades icke minst i det yttrande över konsortiets ansökan som Vattendomstolen avgav den 15 november förra året. I detta underkändes icke bara den utformning av förbindelsen – benämnd KM 4.2 – som var den som låg till grund för avtalet i mars 1991 och för riksdagens beslut i maj samma år. Vattendomstolen ansåg dessutom att tre reviderade förslag till utformning av förbindelsen på den danska sidan inte fullt ut mötte de högt ställda kraven.

Miljöoptimeringen av förbindelsen har emellertid skett successivt. Till Vattendomstolen redovisades också ytterligare miljöoptimerade utföranden av ett av de tre reviderade förslag som var föremål för dess bedömning. Det var dessa ytterligare miljöoptimerade utföranden som ledde till att Vattendomstolen, med vissa bestämda förutsättningar, ansåg sig kunna tillstyrka att projektet tilläts.

De förutsättningar som Vattendomstolen angav för ett godkännande av förbindelsen rörde i allt väsentligt förbindelsens utformning på den danska sidan. Konsortiet har till regeringen anfört att man bedömer att det skall vara möjligt att klara att uppföra förbindelsen under dessa förutsättningar.

Kontakt togs också mellan de svenska och danska regeringarna för att skapa ytterligare klarhet i denna fråga. Som ett resultat av denna dialog med utgångspunkt i den ömsesidiga strävan att säkerställa nollösningen utväxlades den 30 december brev mellan mig och den danske statsministern.

Det besked som därmed gavs var, att man på dansk sida var beredd att vidta de åtgärder som krävs för att uppfylla också de krav som Vattendomstolens förutsättningar innebär.

Därmed återstår att slutgiltigt säkerställa att den sökta förbindelsen har en utformning i enlighet med dessa förutsättningar. Det är mot denna bakgrund som regeringen nu anmodat konsortiet att till den 14 februari inkomma med kompletterande material som visar att dessa förutsättningar kan uppfyllas.

Detta material kommer regeringen omedelbart att be Vattendomstolen att yttra sig över. Förutsatt att konsortiet enligt Vattendomstolens bedömning har visat att förutsättningarna kan uppfyllas kommer regeringen att besluta att projektet är tillåtligt.

Det säger sig självt att regeringen icke vill ha någon onödig tidsutdräkt i denna fråga. Den preliminära bedömning som under hand redovisats för regeringen är att Vattendomstolen kan komma att behöva cirka två månader för att avge sitt yttrande.

Denna Vattendomstolens bedömning har jag också redovisat för den danske statsministern, liksom att avgörandet när det gäller denna fråga självfallet ligger hos domstolen.

Mot bakgrund av vad som sagts i den allmänna debatten kan finnas skäl att säga, att det regeringen begär är enbart att Vattendomstolen skall bedöma huruvida de av domstolen själv uppsatta förutsättningarna för förbindelsen nu kan uppfyllas eller ej.

Regeringens beredning av miljöärendet hitintills har visat att några hinder i övrigt mot projektet inte föreligger. Jag syftar då främst på den omfattande prövning som skett enligt naturresurslagen, och som bl.a. innebär att olika samhällsintressen skall vägas mot varandra. Denna beredning har skett mot bakgrund av synpunkter som inkommit från ca 100 olika remissinstanser, bland dessa Koncessionsnämnden för miljöskydd.

På denna punkt kan vid det slutgiltiga avgörandet i regeringen delade meningar komma att föreligga. Dessa torde då kunna föras tillbaka på de delade meningar som kom till uttryck vid riksdagens ställningstagande till avtalet med Danmark i maj 1991.

När olika intressen vägs mot varandra inom ramen för naturresurslagen är det inte onaturligt att den grundläggande inställningen till betydelsen av det med Danmark träffade avtalet kan leda till olika bedömningar i avvägningsfrågan.

Regeringens agerande i denna fråga innebär ett fullföljande såväl av avtalet med Danmark som av våra förpliktelser att göra noggrannast möjliga miljöprövning av förbindelsen.

På sina håll har man ansett att det är onödigt av regeringen att kräva den "översäkerhet" som det kan anses innebära att be Vattendomstolen bedöma om den förändrade förbindelsen fullt ut uppfyller de förutsättningar som angetts för nollösningen.

Det hävdas då att ett snabbt igångsättande av anläggningsarbetena är ett viktigare intresse än absolut säkerhet i miljöprövningen. Men med det större perspektivet är denna "översäkerhet" väl motiverad.

En försening som – under förutsättning att Vattendomstolen ger sitt god-

kännande – endast kommer att ha en marginell påverkan på tidsplanen skall vägas mot vikten av att med all den noggrannhet vi förmår verkligen säkerställa att vi inte gör ingrepp som riskerar att påverka hela den ekologiska balansen i Östersjön.

För den avvägningen vet jag att det finns stor förståelse såväl i Sverige som i Danmark. Vid gårdagens möte i Malmö förklarade sig den danske statsministern fullt tillfreds med den redovisning av det svenska arbetet som där lämnades.

Jag vill också nämna att vid mötet i Malmö diskuterades även det fortsatta arbetet med att upprätta en gemensam regional miljöplan för Öresundsregionen. Jag informerade även om att den svenska regeringen den 13 januari lämnat uppdrag till trafikverken att utarbeta en strategi för ett miljöanpassat transportsystem i Öresundsregionen i enlighet med en tidigare överenskommelse mellan den danske trafikministern och den svenske kommunikationsministern.

Anf. 25 INGVAR CARLSSON (s):

Fru talman! Sverige har, med statsministerns egna ord, lyft politiken till den skapande statskonstens nivå. Vi har, enligt statsministern, den mest kompetenta regeringen någonsin. En del borgerliga ledarskribenter menar att turerna kring Öresundsbron är ett uttryck för fiffighet, för "smartness" och för politisk fingerfärdighet.

Min uppfattning är att statsministerns och regeringens alla undanmanövrer, bortförklaringar och uppskjutna beslut kring Öresundsbron är ett tydligt och beklagansvärt exempel och tecken på regeringsmaktens förfall.

Genom ett fifflande med beslutsprocessen, som skadar tilltron till politiken och respekten för regeringsmakten, har statsministern lyckats klamra sig fast vid regeringsmakten. Regeringen är sliten och splittrad. Den orkar inte ta itu med den 14-procentiga arbetslösheten och den brant stigande statskulden. Den orkar bara ägna sig åt en sak, nämligen att försöka sitta kvar.

Nu är vi i det märkliga läget att statsministern tänker tillåta miljöministern att reservera sig mot ett kommande beslut om Öresundsbron. Det är klart att min fråga är om statsministern skall tillåta att miljöministern sitter kvar, samtidigt som han fräntas ärendets fortsatta hantering. Skall regeringen ha en miljöminister som inte har ansvar för det som enligt Carl Bildt är det största miljö- och planärende som någon svensk regering har haft?

Fyrpartiregeringen tänker dessutom begära svenska folkets förtroende att regera Sverige under de kommande fyra åren. Brobygget kommer under många år att kräva nya ställningstaganden. Skall kommande centerstatsråd tillåtas att fortsättningsvis reservera sig? Skall också andra statsråd få avsäga sig ärenden när de inte finner det partitaktiskt motiverat att ta det ansvar som följer av att sitta i en regering och styra landet?

Anf. 26 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Det senare var kanske mindre en fråga än ett polemiskt inlägg, men det slutade i alla fall i en fråga. Om jag får vara litet envis vill jag hålla mig till sakfrågan; jag råkar nämligen tycka att den är viktig.

Det borde bekymra Ingvar Carlsson att den utformning av förbindelsen

som hans regering träffade avtal om icke fyller de miljökrav som vi ställer. Det är ett besvärande faktum, och jag tar på mig en del av detta själv, därför att jag röstade för detta avtal. Det innebär att den utformning av förbindelsen som ni förhandlade fram inte tillfredsställer de krav på nollösningen som måste ställas. Jag talar då om den moraliska, långsiktiga förpliktelsen gentemot den ekologiska balansen i Östersjön.

Det har lett till en situation där vi successivt försöker miljöoptimera denna förbindelse, så att det skall bli entydigt och klart för alla att ett ja till bron också innebär ett ja till miljön. Jag vill inte acceptera en situation där ett ja till bron uppfattas som ett nej till miljön. Det kräver ett nogsam arbete med att miljöoptimera denna förbindelse.

Jag är då beredd att ta den "översäkerhet" som det innebär att be Vatten-domstolen verifiera slututformningen. Det ger mig den säkerhet som gör att jag kan säga att ja till bron är ja till miljön. Jag vet numera att den utformning av förbindelsen som Ingvar Carlsson undertecknade inte gjorde det möjligt att säga det som jag som statsminister vill kunna säga.

Ingvar Carlsson tar upp en icke ointressant konstitutionell fråga, och den förtjänar en seriös debatt. Jag försökte besvara den litet i slutet av min information. Instrumentet att anteckna avvikande mening till statsrådsprotokollet är ett allvarligt instrument, bör användas endast ytterst sparsamt och bör kunna motiveras på ett logiskt sätt i varje enskilda fall.

I det här fallet rör det sig om naturresurslagen. Ingvar Carlsson känner till naturresurslagen lika väl som jag. Den handlar om att man väger olika intressen mot varandra. Jag kan ta ett konkret exempel.

Koncessionsnämnden för miljöskydd har ansett att Lernacken där brofästet skall göras på den svenska sidan är ett riksintresse för naturvården. Man kan då säga att det finns andra riksintressen, t.ex. fullföljandet av avtalet med Danmark och kommunikationsintresset. Det är ett fullt legitimt intresse, med hänsyn till den avvägning som görs inom naturresurslagen. Hur man väger det avgörs dock i ganska stor utsträckning av den grundläggande inställning man har till avtalet med Danmark och den utformning som det fick.

I och med att detta var en fråga som splittrade denna kammare i maj 1991, kan det föras fram till olika avvägningar inom ramen för naturresurslagen. Det är den logiska och den av mig accepterade grunden för att detta instrument i detta sammanhang skall kunna användas.

Av en pressträff som Ingvar Carlsson tydligen hade i går kväll har jag förstått att han anser att frågan skall lösas, och bara kan lösas, genom att Centern drivs ut ur regeringen. Jag skulle få sitta kvar av någon anledning. Men Centern skulle drivas ut ur regeringen, därför att det på något sätt inte var rumsrent i den här hanteringen.

Låt mig för det första säga att detta skorrar litet illa mot bakgrund av att Ingvar Carlsson själv talar om sina breda regeringar över blockgränsen, där tydligen Centerpartiet nu är exkommunicerat.

För det andra är detta icke min filosofi. Min filosofi är inte bara att i fysisk bemärkelse bygga broar till andra länder, utan min filosofi är också att försöka bygga politiska broar mellan partier som kanske har olika utgångspunkter. Man skall kunna finna varandra utan att ställa till tumult och lösa pro-

blem på ett praktiskt och bra sätt och i detta fall med utgångspunkt från ett miljöengagemang, där Centern faktiskt har ett och annat att bidra med i vilken regering det än vara månne.

Prot. 1993/94:54
20 januari 1994

*Information från
regeringen*

Anf. 27 INGVAR CARLSSON (s):

Fru talman! Statsministerns mångordighet kan inte dölja regeringens erbarmliga hantering av denna fråga. Statsministern skall nog få diskutera saken i dag. Han vet att vi har en miljölagstiftning som av varje regering kräver att denna fråga särskilt skall prövas efter det att ett projekt föreligger. Vi, i en socialdemokratisk regering, hade med all säkerhet hamnat just på det förslag till nollösning som kom fram i slutskedet av behandlingen. Problemet med regeringen är att den då inte orkade fatta beslut.

Om inte Carl Bildt tror på mig, skall jag återge vad Alf Svensson sade nyligen: Regeringspartierna var, när regeringen tillträdde, överens om att bron skulle byggas om man klarade en nollösning för Östersjön.

Vattendomstolen har redan sagt att man gör det. Vad ni nu gör är bara att öda tid och kraft när ni borde ge er i kast med andra stora miljöfrågor. Avrinningen av gödningsmedel och föroreningar till Östersjön från floder och åar, reningen av Wisla i Polen och av S:t Petersburgs avloppsvatten.

Lyssnar inte Carl Bildt på de övriga partiledarna i riksdagen och i regeringen? Dessutom, Carl Bildt, eftersom Carl Bildt var så väldigt mångordig: Carl Bildt har alltså gett besked här i dag om att vi skall ha miljöministrar som sitter kvar i den borgerliga regeringen och som inte skall ha något inflytande på den största av alla miljöfrågor som vi har att behandla här i landet. Det är, fru talman, regeringsmaktens förfall.

Anf. 28 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag trodde i och för sig att Ingvar Carlssons poäng var att Olof Johansson hade alltför stort inflytande på den här frågan, så stort inflytande att frågan bara kan lösas genom att man sparkar ut Olof Johansson ur regeringen, vilket jag förstår var poängen med Ingvar Carlssons pressträff i går. Han får bestämma sig om problemet i regeringen är att Olof Johansson har för stort inflytande eller att han har för litet inflytande.

Svaret på den fråga Ingvar Carlsson ställde vad gällde om jag lyssnar på Alf Svensson är att det är klart att jag lyssnar på Alf Svensson, Bengt Westerberg och Olof Johansson. Det händer faktiskt att de lyssnar på mig också. Så formar vi gemensamt en politik som uppfattas som stark och som sakligt förankrad.

Låt mig sedan bara notera, utan att vara alltför polemisk, att Ingvar Carlsson bekräftar det som icke kan förnekas, nämligen att den utformning av förbindelsen som Ingvar Carlssons regering fattade beslut om icke klarade de mycket hårda krav – jag medger det – som ställs på en nollösning. Det är nödvändigt att revidera och revidera, miljöoptimera och miljöoptimera för att klara detta.

Jag uppfattar Ingvar Carlsson så, att han anser att regeringen skall fatta ett reservationslöst ja-beslut i dag utan att miljöoptimera ytterligare. Är det rätt uppfattat? Detta är inte regeringens uppfattning. Vi ser möjligheten att konsortiet under tiden fram till den 14 februari gör den ytterligare miljöopti-

mering som enligt min mening är angelägen och att detta i så fall leder fram till det beslut som är förenligt med avtalet med Danmark. Men om den socialdemokratiska beslutsrekommendationen är att kasta ut Centern ur regeringen, ge ett villkorslöst ja och avstå från översäkerheten i miljöprövningen, så kan jag bara notera den ståndpunkten. Jag delar den inte och jag tror inte att den är försvarbar, därför att den öppnar just för dem som vill säga att ett ja till bron är ett nej till miljön. Jag vill ha en politik där ja till bron också är ja till miljön.

Anf. 29 INGVAR CARLSSON (s):

Fru talman! En regering skall regera, Carl Bildt, och en regering skall fatta beslut. Carl Bildt har upprepade gånger själv sagt att ett beslut skulle fattas vid årsskiftet. Han klarade inte den uppgiften. Försök inte här att med ordsniderier komma bort från det faktum att Centerpartiet har en annan uppfattning! Om man inte är överens bör konsekvensen vara att man får bilda en annan regering.

Om Carl Bildt fortfarande inte vill lyssna på vad jag säger, vill jag återge vad en borgerlig ledarskribent skrev: Har Sverige en regering som regerar landet eller en cirkus för verbala trapetskonstnärer? Nio månader före valet tyder hanteringen av brofrågan på det senare. Det är alltså denna fyrklövercirkus som ämnar begära förnyat förtroende av väljarna i september. Arma borgerlighet. Arma land.

Carl Bildt! Ligger det ändå inte någonting i vad denna borgerliga ledarskribent tycker?

Anf. 30 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! På en rak fråga skall det vara ett rakt svar: Nej, det gör det inte. Vad det här handlar om är faktiskt att utnyttja de möjligheter till en miljöoptimering av förbindelsen som faktiskt finns.

Jag har inte på något sätt försökt att dölja att Centerpartiet har en avvikande mening. Centerpartiet *har* en avvikande mening i den grundläggande frågan om utformningen av avtalet med Danmark 1991. Så är det, och så kommer det att förbli. Detta har den politiska hanteringen av denna fråga att utgå från. Det accepterar jag, och det tror jag att Ingvar Carlsson också kommer att få acceptera under den fortsatta politiska processen. Det gäller också att finna former för att detta skall komma till uttryck.

Jag vill icke frångå Centern rätten att företräda sin uppfattning. Jag vill ta vara på det positiva i att driva miljöoptimeringen så långt det över huvud taget går. Sedan kan man säga att tidsförskjutningen är oacceptabel och att varje vecka som går utan att betongarbetarna kommer i gång är ett brott mot nationen – om jag har uppfattat Ingvar Carlsson rätt – och ett förfall för Sverige. Detta är inte min uppfattning. Är det så att vi verkligen kan komma fram till att ett ja till bron är ett ja till miljön – detta har egentligen bara en marginell påverkan på tidsplanen, vilket också är konsortiets uppfattning – så tror jag att vi har gjort både brofrågan och miljöfrågan en stor tjänst.

Sedan tror jag inte att det är konstruktiv politik, vare sig parlamentariskt eller miljömässigt, att ett parti, bara för att det har en avvikande mening,

skall drivas ut ur regeringen, att det inte skall få vara med och att det inte kan ingå i svenska regeringar vare sig nu eller längre fram under 90-talet – om jag har förstått Ingvar Carlsson rätt – under den period som denna bro byggs.

Vi miljöoptimerar nu den förbindelse som borde ha miljöoptimerats av Ingvar Carlsson, av Birgitta Dahl och av den regering som träffade överenskommelsen. Det gör vi. Det arbetet kommer vi att slutföra. Det är resultatet som räknas, vilket vi kommer att se.

Prot. 1993/94:54
20 januari 1994

*Information från
regeringen*

Anf. 31 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Det är politiska dimridåer som statsministern spelar upp här i kammaren. I Malmö var det dimma av andra skäl.

Den 12 januari sade statsministern följande: Det finns inga rimliga skäl att sända tillbaka Öresundsbroprojektet till Vattendomstolen. Han tillade att han inte heller ansåg att de nya miljökrav som tillförts projektet innebar att konsortiet måste komma in med en ny ansökan.

Det var statsministerns uppfattning den 12 januari att regeringen skulle kunna fatta ett beslut vid regeringssammanträdet den 13 januari. Men eftersom Centern hotade med att lämna regeringen, kompromissade statsministern i detta avseende.

Regeringens hantering av Öresundsbrofrågan är ett stort politiskt misslyckande. Det handlar inte om miljöprövning, utan det handlar om ett politiskt spel där regeringstaburetterna tycks vara viktigare än sakfrågan.

Det utlovades ett beslut före jul. Det utlovades ett besked den 3 januari, men det kom inget sådant besked. Det utlovades sedan ett beslut den 13 januari, men det kom inget besked då heller.

Carl Bildt har fallit, utropar Sydsvenskans ledarskribent. Regeringens existens står på spel – det bekymrar mig kanske föga. Allvarigare är att framtiden för södra delen av Sverige står på spel och att Sveriges internationella anseende allvarligt har tagit skada av regeringens handlingsförlamning.

I går träffade statsministern den danske statsministern. Den danske statsministern tolkade det man kom fram till under gårdagen så, att den svenska regeringen kommer att fatta beslut i maj månad. Ett plus två är tre, sade den danske statsministern.

Jag är inte nöjd med statsministerns besked i dag om tidsplaneringen. Jag vill därför ställa några kompletterande frågor till statsministern på den punkten. Kommer regeringen verkligen att fatta beslut före sommaren? Med tanke på Centrerns agerande och på att frågan fortfarande bereds av företrädare för ett parti som gör allt för att förhindra ett brobygge, vill jag också fråga: Kommer regeringen efter ett nytt yttrande från Vattendomstolen med tillstyrkan att omedelbart – jag betonar: omedelbart – fatta beslut därefter?

Anf. 32 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! På den senare frågan kan jag svara: Ja, det kommer vi att göra. Beredningsarbetet är i övrigt i stort sett avslutat. Det gäller framför allt NRL-ärenden. Det kan komma in ytterligare saker som påverkar, men i allt väsentligt är arbetet avslutat. Det enda som återstår är slutverifieringen av slutlösningen av Vattendomstolen. Detta leder till att det finns underlag

för att då fatta beslut enligt NRL-ärendet och vattenlagsärendet, och dessa griper som bekant in i varandra.

Jag kan inte riktigt begära att Lars-Erik Lövdén skall vara nöjd med mitt svar; det ingår inte riktigt i rollspelet att han skall vara det. Lars-Erik Lövdén frågar: Kommer beslutet före sommaren? Det är min absolut innerliga förhoppning, alldeles självklart. Jag kan emellertid inte diktera för Vattendomstolen exakt hur man där skall hantera ärendet.

När detta material kommer in till regeringen kommer det samtidigt att gå till Vattendomstolen. Vattendomstolen kommer då att göra en bedömning av hur lång tid man tror att man behöver, och vi sätter ut den tiden. Den preliminära bedömning som Vattendomstolen har redovisat under hand är att det kan ta i storleksordningen två månader, men det finns ingen absolut garanti i detta.

Samtidigt ligger det i hela min filosofi att vi verkligen skall göra slutverifieringen, och jag är inte beredd att avbryta Vattendomstolens prövning. Om Lars-Erik Lövdén är beredd att göra det, är det hans sak, men jag är det inte. Den preliminära bedömning som har redovisats under hand är alltså att det kommer att ta i storleksordningen två månader. Vi kommer då att med god marginal befinna oss på denna sida av sommaren – under förutsättning att inget oförutsett inträffar, under förutsättning att det inte plötsligt visar sig att det finns återstående miljöproblem, som säkert Lars-Erik Lövdén eller Ingvar Carlsson är beredd att köra över, men som vi i regeringen måste ge en seriös behandling.

Lars-Erik Lövdén citerade också något uttalande av mig om att skicka tillbaka ärendet till Vattendomstolen. Det uttalandet står jag självfallet för. Det som då var aktuellt var ju att det fanns de som helt underkände Vattendomstolens yttrande av den 15 november och ville ge Vattendomstolen bakläxa. Men icke så! Detta kommer icke att ske, och det är inte det som det är fråga om. Det fanns de som talade om en ny ansökan från konsortiet. Icke så! Det är inte det som är aktuellt.

Vattendomstolens grundläggande yttrande från den 15 november ligger fast. Nu ber vi om kompletterande information från konsortiet på en punkt, och vi ber Vattendomstolen att yttra sig enbart på denna punkt. Det är inget heltäckande nytt yttrande enligt vattenlagen som det handlar om. Det handlar bara om att utnyttja Vattendomstolens kompetens på denna enstaka punkt. Det är inte fråga om något underkännande, inget tillbakasändande, ingen ny ansökan.

Anf. 33 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag lyssnade till statsministern i en debatt härförleden då han citerade Bibeln och sade: Ja är ja, och nej är nej, och vad därutöver är är av ondo. Jag konstaterar att det har förekommit väldigt mycket av ondo i statsministerns retorik under den senaste tiden. Beskeden har, i den mån de har varit besked, varit mycket motstridande.

Jag vill nu koncentrerar mig på frågan om en nollösning beträffande vattengenomströmningen. Jag kan först konstatera att denna nollösning fanns med i riksdagens beslut 1991. Det är således ingenting som den nuvarande borgerliga regeringen har hittat på. Det avtal som jag undertecknade förut-

satte att förändringar i den tekniska utformningen beträffande halvön, den konstgjorda ön och muddringarna skedde så att miljökraven, inklusive nolllösningen, kunde uppfyllas. Det projekt vi talade om 1991 är alltså samma projekt som det vi talar om nu. Statsministern skall inte försöka göra gällande att det är något nytt projekt, utan de revideringar som nu görs förutsattes av den socialdemokratiska regeringen men måste ske efter den lagstadgade prövningen.

Statsministern åkte till Danmark och kom hem med ett besked om att vi nu är framme vid den punkt då vi kan säga att detta är en lösning och att denna lösning är noll, och med noll menas i detta fall noll. Det var det besked vi lyssnade till vid årsskiftet. Vattendomstolen gav redan i november besked om att nolllösningen kunde åstadkommas.

Nu vill jag fråga: Litar inte regeringen längre på Vattendomstolens tidigare yttrande? Litar statsministern inte längre på den danska regeringens försäkran om att den på den danska sidan är beredd att uppfylla kraven på en nollösning? Varför återigen dessa turer, onödig tidsutdräkt och tvétalan?

Anf. 34 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Låt mig först bekräfta att nolllösningen självfallet fanns med i riksdagens beslut i maj 1991. Så var det. Men det är värt att notera att det var i riksdagen som nolllösningen kom med. Den fanns inte i avtalet, och den kom inte från den dåvarande regeringen.

Även om det är riktigt att det är samma projekt i den meningen att det gäller en bro över till en konstgjord ö och därefter en sänktunnel över till Amager – så långt är det samma projekt – är det nästan bara i det hänseendet som det är samma projekt. Det har genomgått miljöoptimering efter miljöoptimering efter miljöoptimering. Georg Andersson följer denna fråga noggrant, och det är bra. Därför har han säkert läst Vattendomstolens yttrande, där det uttryckligen sägs att KM 4.2, Georg Anderssons och Ingvar Carlssons och Birgitta Dahls bro, icke klarar kraven på en nollösning. Så är det, och det kan icke förnekas. Vi skall då utnyttja möjligheterna att få bästa möjliga lösning.

Georg Andersson frågar sedan om jag inte litar på Vattendomstolen. Jo, alldeles självklart litar jag på Vattendomstolen. Om regeringen inte litade på den kompetens som Vattendomstolen faktiskt har i denna fråga, skulle vi ju över huvud taget inte vända oss till Vattendomstolen i det här ärendet.

Om man hade varit beredd att bortse från översäkerheten hade det naturligtvis varit möjligt att gå direkt till beslut. Det håller jag med om. Det hade inte kunnat framställas som olagligt. Men jag tycker att det är rätt att utnyttja möjligheten till översäkerhet i miljöprövningen. Jag använder uttrycket "översäkerhet". Det är fråga om en översäkerhet. Jag anser att detta inte bara är motiverat mot bakgrund av de delade meningar som finns i denna kammare och i opinionen – jag noterar att det socialdemokratiska partiets miljötalesman har uttalat sig emot bron helt och hållet – utan att det också handlar om hänsyn till Östersjöns miljö. Översäkerheten är motive-rad.

Jag litar på Vattendomstolens kompetens, yttrande och omdöme när det

gäller att göra slutverifieringen av den från nollösningsutgångspunkt starkt förändrade förbindelse som nu är aktuell.

Anf. 35 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! När regeringen Bildt tillträdde förelåg inte bara besluten om miljöprövning enligt naturresurslag, vattenlag och annat, utan sedan 1986 hade det successivt ställts krav beträffande vattengenomströmning, trafikmiljö och hela regionens utveckling. Miljöprojekt nordvästra Skåne hade lagt fram en rad program som omfattade trafiksystemet i hela regionen, vattengenomströmningen och Citytunneln.

Det tog två och ett halvt år, fram till dess att regeringskrisen stod för dörren, innan regeringen Bildt brydde sig om de frågorna, och då virvlade de om varandra i luften. Varför tog det två och ett halvt år innan regeringen började arbeta med de frågorna?

I pressmeddelandet från den 13 januari och också här i dag säger statsministern och regeringen att förutsatt att konsortiet enligt Vattendomstolens bedömning har visat att förutsättningarna kan uppfyllas kommer regeringen att besluta att projektet är tillåtligt.

Statsministern har här sagt: Avgörandet i denna fråga ligger självfallet hos Vattendomstolen.

Då vill jag fråga statsministern: Betyder det att regeringen i realiteten har överlåtit det slutliga beslutet i ärendet på Vattendomstolen i Växjö? Betyder det att regeringen *nu* ger uttryck för en åsikt i ärendet, och hur överensstämmer det med 7 kap. 3 § regeringsformen, som säger att regeringsärende avgörs av regeringen vid regeringssammanträde?

Anf. 36 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag är ledsn att behöva upprepa att inte heller Birgitta Dahl kan springa från det faktum att Ingvar Carlssons, Birgitta Dahls och Georg Anderssons bro icke klarade de krav på en nollösning som ställs av Vattendomstolen.

Om ni hade kört rakt fram, hade ni fått nej beträffande er bro. Vad hade ni då gjort? Möjligen hade ni kastat ut någon från regeringen. Men det hade inte hjälpt. Ni hade faktiskt fått förändra utformningen. Jag tycker nog att en viss ödmjukhet också från er sida kunde vara klädsam inför denna process.

Sedan är det en felaktig beskrivning som ges när det sägs att det tog 2,5 år innan regeringen ägnade sig åt denna fråga. Så var det inte alls. Först och främst är det ju så att den formella hanteringen i regeringen inleds först när hela remissmaterialet har kommit in. Det tog längre tid än vi hade räknat med. Anledningen till att det tog längre tid var just vad jag har sagt: Det var nödvändigt att miljöoptimera hårdare än vad man hade klart för sig när det ursprungliga avtalet ingicks. Det innebar att Vattendomstolens behandling av ärendet tog mer än halvåret längre än som var planerat. Det medförde att det var först framemot slutet av hösten som det fanns anledning att mera formellt börja med detta.

Det hindrar inte att mycket arbete har gjorts. Vi har kontinuerligt haft både ämbetsmanna- och ministermöten i samarbetet mellan Danmark och Sverige när det gäller det gemensamma miljöprogrammet, som vi fortsätter

med, när det gäller att skapa förutsättningar för ett regionalt fungerande kollektivtrafiksystém och när det gäller de kontrollprogram som skall finnas samtidigt med uppförandet av den fasta förbindelsen och, så småningom, upp till fem år efter det att den är fullbordad.

Allt detta har förberetts i ett gott och konstruktivt samarbete med danskarna.

Så till den sista frågan – om jag nu har uppfattat Birgitta Dahl rätt, vilket jag tror att jag har gjort. Frågan gällde hur vi kan ge besked i de andra frågorna när vi inte har slutfört beredningen – det var väl detta som menades?

(Birgitta Dahl (s) inpass: Det också.)

Jag tycker att det var värdefullt att på det här stadiet också redovisa hur långt vi har kommit i fråga om beredningen. Beredningen har kommit så pass långt att vi när det gäller NRL kan säga att vi inte har funnit några andra hinder. Det finns, som bekant, remissinstanser som har sagt att det finns avgörande hinder av det ena eller det andra slaget. Koncessionsnämnden för miljöskydd kan jag väl nämna som en prominent remissinstans. Regeringen finner vid sin avvägning att det inte finns skäl att säga detta.

Detta är ett väsentligt besked. Man kan säga att det är ett förhandsbesked, därför att det också påverkar möjligheterna att bedöma tidsplanen framöver. Samtidigt är det så, för att återvända till diskussionen med Ingvar Carlsson, att det inom ramen för naturresurslagen skall göras en avvägning av olika intressen. Det här kan sluta litet olika inom regeringen beroende på den inställning man har till det grundläggande avtalet med Danmark.

Om det var detta som Birgitta Dahls fråga på den senare punkten gällde, så är detta svaret. Om det var något annat, som jag då har missat, ber jag om ursäkt.

Anf. 37 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Jag frågade också: Är det Vattendomstolen eller regeringen som har det slutliga avgörandet? Hur överensstämmer det med regeringsformen?

Sedan vill jag ställa en fråga till: Varför tog det 2,5 år beträffande alla förslag om trafikplanering, Citytunneln osv. som regeringen *nu* har fattat beslut om? Det var inte nödvändigt att vänta på Koncessionsnämndens eller någon annan myndighets yttrande när det gällde att ta itu med de frågorna. Varför fick detta ligga i 2,5 år?

Slutligen, fru talman, vill jag anmäla att vi, eftersom vi inte är nöjda med de svar som vi har fått här, kommer att interpellera i frågan.

Anf. 38 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Birgitta Dahl frågade i den senare delen av sin frågeställning: Varför dröjde det 2,5 år? Jo, vi arbetade med detta kontinuerligt under den tiden.

Om Birgitta Dahl frågar varför man inte har slutit avtal med Danmark t.ex. om det regionala miljöprogrammet, kan jag säga: På grund av att Danmark inte vill göra det förrän man är absolut klar.

För att ett avtal skall kunna slutas måste man ju vara två. Men vi är långt

framme. Det arbete som återstår är mycket begränsat. Det har varit en mycket klar dansk uppfattning att man inte har velat gå hela vägen fram med det avtalet.

När det gäller den regionala kollektivtrafiken förutsätts ju klarhet både vad gäller bron och vad gäller en del andra saker som ligger på den svenska sidan. Jag tänker framför allt på hur frågor om järnvägsanknytningen i Malmöområdet, den s.k. Citytunneln, skall lösas. Där återstår åtskilliga problem som är inte bara av finansieringsart utan också av miljöart.

Sedan till en fråga från Birgitta Dahl som jag uppenbarligen missade. Birgitta Dahl frågade om detta innebär att vi överlåter beslutanderätten på Vattendomstolen. Det gör vi självfallet inte. Beslutanderätten ligger hos regeringen. Föremål för de socialdemokratiska klagomålen är ju just att det ansvaret fortfarande ligger hos regeringen – på den punkten trodde jag att det var alldeles klart att så var fallet.

Vad ni har velat, om jag nu har förstått det hela rätt, är att regeringen *inte* skall ha slutavgörandet, utan att detta skall ligga hos Vattendomstolen. Det är inte regeringens uppfattning.

Anf. 39 IAN WACHTMEISTER (nyd):

Fru talman! Det var värst vad en bro kan ställa till det! Nu är det t.o.m. en diskussion om huruvida det är samma bro som det var från början. Det är den första frågan. Även om frågan om bron verkligen är samma bro är litet oklar kan man börja fråga sig om noll är noll. Det är den andra frågan. Den tredje frågan gäller tydligen om regeringen är en regering. Att raljera på det sättet i den nuvarande situationen borde man kanske inte göra. På något sätt vore det trevligare att tillhöra de s.k. galenskaparna, På håret-gänget exempelvis än att vara i riksdagen just när detta tas upp. Alltihop är givetvis rätt egendomligt.

Statsministern, som förut tyckte att det här var en lätt fråga, ser plötsligt hur svår den har blivit. Den har här blivit svårare och svårare för varje minut. Sedan skyfflas de här förvånansvärt stora remisserna fram och tillbaka. Men det var väl ingen som var överraskad över att remisserna var omfattande.

Visst öppnar sig statsministern här för kritik. Jag vill bara säga som försvar mot de socialdemokrater som vällustigt kastar sig över statsministern: Inte heller de vill regera. Det kan statsministern kanske lugna sig med. Däremot vill de driva valrörelse utifrån det här. Därför skulle jag vilja fråga: Vilket är nästa krisdatum? När skall vi ha nästa utsändning i den här intressanta diskussionen, där vi får klart för oss om noll är noll, om regeringen är regeringen, om bron är bron osv.? Det behöver vi veta.

Statsministern brukar så fort jag eller någon annan i mitt parti öppnar munnen vara väldigt orolig för att räntorna skall börja gå fram och tillbaka osv. Men också på detta kan det bli förfärliga reaktioner. Därför hoppas jag på ett besked så snart som möjligt och på att det blir en väldigt kort session och att statsministern säger: Det blev en bro, och noll var 0,0.

Anf. 40 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Ja, i alla fall 0,5, som är den bromsningseffekt som nu diskuteras.

Jag vill glädja herr Wachtmeister med beskedet att Riksbanken i dag har beslutat att sänka marginalräntan. Jag vet inte om detta på något sätt är relaterat till de diskussioner som vi för här. Det är nog i stället relaterat till det faktum att den svenska ekonomin nu blir bättre och bättre.

I övrigt ställer Ian Wachtmeister inga frågor. Det han sade var mera ett inlägg i den allmänna diskussionen. Ja, han frågade kanske när nästa diskussion inträffar. Men Birgitta Dahl skall ju framställa en interpellation, som väl kommer att bli föremål för ytterligare meningsväxlingar i denna fråga.

I övrigt kan jag säga vad gäller beslutstidpunkten – Lars-Erik Lövdén hade en fråga i det sammanhanget: När Vattendomstolen är klar har vi det kompletterande materialet på denna punkt på bordet.

Anf. 41 IAN WACHTMEISTER (nyd):

Fru talman! Jag frågade mycket klart: När är Vattendomstolen klar? Jag ställer frågan för att vi skall veta nästa datum. Jag har en känsla av att den här frågan skall så att säga baxas in i valrörelsen. Då måste även vi kasta oss in i "Öresund" på något sätt. Men jag hoppas att frågan är löst dessförinnan.

Anf. 42 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag vill inte göras ansvarig för att Ian Wachtmeister kastar sig i Öresund.

Om Ian Wachtmeister hade varit här något tidigare hade kanske Ian Wachtmeister hört svaret på frågan. Den preliminära bedömning som Vattendomstolen under hand har redovisat för regeringen är att det kommer att ta cirka två månader. Som den danske statsministern finurligt uttryckte saken är ett plus två ungefär tre. I så fall hamnar vi ungefär tre månader fram i tiden.

Det jag också har gjort mycket klart, både i Malmö och här, är att Vattendomstolen avgör hur lång tid det tar för Vattendomstolen att arbeta. Därför är detta en preliminär bedömning, som man har redovisat under hand. Det kommer förmodligen att vara möjligt för domstolen att göra en säkrare bedömning när man får tillgång till det kompletterande material om utformningen av slututformningen av förbindelsen, som kommer att föreligga i mitten av februari.

Anf. 43 ROLF L NILSON (v):

Fru talman! Som en inledande reflektion kan man fråga sig varför Carl Bildt, som här framträder som en stor miljövän, röstade för Ingvar Carlssons och Georg Anderssons bro när det beslutet fattades. Det verkar obegripligt sett utifrån dagens ställningstagande.

Eftersom jag inte vill gräla om regeringens handläggning av frågan är det ett par saker jag vill ha klarlagda så tydligt som det över huvud taget är möjligt. Den ena gäller Vattendomstolen. Kommer Vattendomstolens prövning nu att vara en mycket smal kompletterande prövning, eller är Vattendomstolen oförhindrad att göra den utvidgade prövning som har krävts från en del håll? Bl.a. menade författaren av förarbetena till vattenlagen att en sådan borde ha gjorts.

Den kanske viktigaste frågan i sammanhanget är: Vad tänker regeringen

göra för att garantera och stödja Vattendomstolen i dess skyldighet och rätt att fatta beslut utan påtryckningar vad gäller den tid det tar att nå beslut och beträffande utfallet av beslutet? Vi har hört att en stor del av debatten i dag har handlat om hur snabbt det skall gå och att det måste gå så snabbt som möjligt. Den danske statsministern satte siffror på detta. Vad gör regeringen för att se till att Vattendomstolen får lov att ta den tid på sig som man behöver?

Slutligen en fråga som har berörts tidigare: Innebär ett ja från Vattendomstolen i praktiken också ett ja och klartecken från regeringen?

Anf. 44 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Svaret på den sista frågan är ja.

Den näst sista frågan, angående tiden för Vattendomstolen och friheten för den, tror jag att jag redan har besvarat i olika sammanhang.

Den första frågeställningen, varför jag röstade för avtalet, nämnde jag litet i diskussionen med Ingvar Carlsson; han har sedermera gått. Det gjorde jag av den enkla anledningen att jag är övertygad om att vi behöver en fast förbindelse. Detta är en nödvändighet. Det ser jag framför allt därför att det är nödvändigt för godstrafiken på järnvägen att få möjlighet att konkurrera på längre distanser. Detta innebär ett mycket betydande lyft, där vi knyter samman de väldiga miljardinvesteringar vi nu gör i järnvägssystem på den skandinaviska halvön med de väldiga järnvägsinvesteringar som görs på den europeiska kontinenten. Öresundsförbindelsen, Stora Bält-förbindelsen och Fehmarnförbindelsen är här av strategisk betydelse. Vi behöver också ta ett stort antal bilar och fordon över sundet varje år. Det har också sin betydelse i finansieringssammanhang. Den fasta förbindelsen, bron, är från min utgångspunkt utomordentligt viktig.

Jag kommer nu till den mellersta frågeställningen, dvs. Vattendomstolens yttrande. Det har förekommit en diskussion på den punkten bland jurister. Jurister kan ha olika meningar om saker, det har vi väl alla lärt. Jag har med anledning av den diskussionen inhämtat yttranden från de främsta juristerna inom regeringskansliet, från rättscheferna på Justitiedepartementet och från rättschefen i Statsrådsberedningen. Den mening som de har kommit fram till, och som sedermera redovisats i ett pressmeddelande från statsrådet Laurén, är att det inte finns grund för den kritik som riktats mot Vattendomstolen för det sätt på vilket Vattendomstolen har avgränsat sitt yttrande. På denna punkt kan det finnas delade meningar. Men det är den meningen, som är regeringskansliets juristuppfattning, som redovisas.

Vad gäller den fortsatta hanteringen är det klart att regeringen icke avser att förhindra Vattendomstolen att yttra sig på det sätt som Vattendomstolen vill. Det varken kan eller bör regeringen göra. Men den fråga som regeringen ställer till Vattendomstolen denna gång är mycket begränsad och mycket specifik. Den innebär inte att man skall ompröva det man redan har prövat. Den innebär inte en begäran att göra en bredare prövning än man redan har gjort. Den innebär enbart att vi utnyttjar Vattendomstolens kompetens för att göra slutverifiering av slututformningen av förbindelsen i förhållande till de förutsättningar/villkor som Vattendomstolen själv har satt upp.

Anf. 45 PER STENMARCK (m):

Fru talman! Det finns i dag en betydande irritation i Skåne över den senareläggning av brofrågan som blev regeringens besked i förra veckan. Jag kan ha förståelse för denna reaktion. Jag har svårare att förstå det indignationsnummer som diverse socialdemokrater nu spelar upp. Om det parti som styrt Sverige från 1932 till 1976 och från 1982 till 1991 verkligen velat bygga en bro, hade denna självklart stått färdig för länge sedan. Sett mot den bakgrunden är det självfallet ett ringa problem med några månaders ytterligare försening, under förutsättning att denna försening bara blir några månader.

I den danska tidningen Berlingske Tidende intervjuas i dag den danske statsministern Nyrup Rasmussen. Han gör bedömningen att det är troligt att det svenska regeringsbeslutet om bron kommer att vara klart i maj. Låt mig få försöka att ytterligare utveckla den fråga som delvis har besvarats tidigare genom att ställa frågan: Gör den svenske statsministern samma bedömning när det gäller tiden? Det finns en viss tidsram när det gäller Öresundskonsortiets möjlighet att komma in med sin komplettering. Det finns en från Vattendomstolen uttalad egen tidsram för dess hantering av ärendet. Men hur lång kommer regeringens handläggning av ärendet att bli? Jag tänker på två led, när Öresundskonsortiets tillägg kommer in och när Vattendomstolens yttrande därefter är klart.

Anf. 46 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag tror att jag har besvarat dessa båda frågor. Mycket kort, det är svaret i båda fallen.

Den osäkerhet som föreligger gäller Vattendomstolen. Jag får erinra om det jag har sagt tidigare. Vattendomstolen har under hand redovisat en preliminär bedömning. Den kan komma att förändras. Det ligger icke, och bör icke ligga i mina händer att påverka detta. Det är mot den bakgrunden som jag heller inte vill ge mig in på att ange en dag. Det skulle innebära att jag satte mig på Vattendomstolen och förhindrade den att göra den grundliga överprövning som vi nu begär att den skall göra.

Per Stenmarck säger att han är förvånad över ett socialdemokratiskt indignationsnummer som spelas upp. På den punkten har Per Stenmarck och jag litet delade meningar. Jag är inte alls förvånad över det socialdemokratiska indignationsnumret. De har blivit snuvade på en regeringskris. Tacka sjutton för att det känns litet bittert och leder till ett och annat indignationsnummer.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 14.39 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.40 då den muntliga frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.40.

7 § Muntliga frågor till regeringen

Anf. 47 TALMANNEN:

Jag hälsar statsminister Carl Bildt, statsrådet Görel Thurdin, justitieminister Gun Hellsvik, finansminister Anne Wibble och kommunikationsminister Mats Odell välkomna.

Statsministern besvarar övergripande och allmänpolitiska frågor. Frågorna till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Tillkommande utgiftsbehov i budgeten

Anf. 48 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Fru talman! I juni 1992, för 19 1/2 månader sedan, begärde riksdagen efter förslag från finansutskottet hos regeringen att den s.k. tuben, tillkommande utgiftsbehov netto, skulle redovisas som två bruttoposter, en på utgiftssidan och en på inkomstsidan.

Sedan dess har det alltså gått 19 1/2 månader. Vi har fått två budgetpropositioner, och i årets upplaga skriver regeringen: Regeringen gör därmed bedömningen att redovisningen av tillkommande utgifter för närvarande inte behöver förändras. Då borde regeringens problem vara att riksdagen anser någonting annat. Jag vill ställa frågan: Hur bedömer regeringen detta faktum, att riksdagen faktiskt har begärt en redovisning, men att regeringen inte vill göra en sådan?

Jag vet faktiskt inte, fru talman, vem frågan skall ställas till. Det får fru talmannen avgöra. Om frågan anses vara av övergripande karaktär och gälla förhållandet regering-riksdag antar jag att den bör ställas till statsministern.

Min nästa fråga är jag på det klara med skall riktas till fru finansministern. När ni inte gör det som riksdagen har begärt, är finansministern då beredd att redovisa vad de 12 miljarder netto som i år tagits upp i finansplanen består av? Skulle finansministern, för att vi skall kunna göra en ordentlig beredning i finansutskottet och för att riksdagen skall kunna fatta ordentliga beslut baserade på ett bra underlag, vilja redovisa för kammaren hur mycket som finns på bruttosidan och hur mycket som finns på nettosidan?

Anf. 49 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Svaret på Arne Kjörnsbergs olika frågor är att det för närvarande pågår väldigt mycket arbete som gäller budgetredovisning, uppläggning av statsbudget och budgetarbetet i riksdagen. Det är lämpligt, tycker vi, att genomföra stora förändringar i ett sammanhang. Arne Kjörnsberg är inte omedveten om att det pågår diskussion om en eventuell förändring från budgetår till kalenderår, i stället för mittemellanår. Själva hanteringen av

budgetprocessen är föremål för diskussion inom riksdagen i ett mycket vällovligt syfte, tycker jag, nämligen att klara ut beredningen och hanteringen av statsbudgeten på ett för finanspolitiken och statsskulden mer effektivt sätt.

Jag är för närvarande inte beredd att redovisa en uppsjälkning av innehållet i den s.k. tuben. Det kommer att framgå successivt, allt eftersom regeringens förslag läggs fram, vad de olika posterna innehåller. Men jag kan göra Arne Kjörnsberg lycklig genom att säga att det förefaller vara en relativt god gissning om man gör den bedömningen att det t.ex. finns medel reserverade för olika arbetsmarknadspolitiska insatser.

Anf. 50 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Fru talman! Att det pågår utvecklingsarbete vad gäller budgetarbetet behöver finansministern inte tala om för mig; det vet jag. Det kan jag läsa i finansplanen – jag läser den nämligen. Men min avgörande fråga var: Varför anser inte regeringen att det är viktigt vad riksdagen inklusive Socialdemokraterna, inte jag eller Socialdemokraterna, har sagt i denna fråga.

Jag får notera att finansministern inte är beredd att lämna de uppgifter som jag menar är viktiga. När finansministern för ett antal år sedan var ledamot av finansutskottet, tyckte dåvarande ledamoten av finansutskottet Anne Wibble att det var oerhört viktigt att få redovisat vad den s.k. tuben innehöll. Men det kanske beror på vilket uppdrag man har, om man tycker att det är viktigt eller inte.

Anf. 51 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Det gläder mig mycket att Arne Kjörnsberg läser finansplanen. Det finns många kloka ord där som bör leda till att t.ex. traditionella socialdemokratiska ekonomisk-politiska åsikter förpassas till historien.

Det är mycket viktigt vad riksdagen säger i fråga om uppläggnings av statsbudgeten och den ekonomiska politiken. Riksdagen har framfört ett antal synpunkter, som jag anser bör behandlas i ett och samma sammanhang. Det gäller både beskrivningen av vad som ingår i posten tuben, tillkommande utgifter, och redovisningen av investeringar på ett mera ändamålsenligt och rättvisande sätt samt naturligtvis budgetuppläggnings över huvud taget.

Som Arne Kjörnsberg säkert vet finns det inom budgeten som ett slags utgiftsredovisning en rad andra poster som är minusposter på inkomstsidan. Det pågår, vilket också framgår av budgetpropositionen, ett utvecklingsarbete där för att få en sammanhållen och mer rättvisande beskrivning. Det är min bedömning att, med hänsyn till riksdagens önskemål och inte minst det allmänna önskemålet från medborgarna om en rättvisande och bra beskrivning, flertalet sådana förändringar bör genomföras i ett och samma sammanhang. Det underlättar förståelsen av de olika siffrorna.

Prot. 1993/94:54
20 januari 1994

*Muntliga frågor
till regeringen*

*Muntliga frågor
till regeringen*

Anf. 52 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Den 21 april 1992, för snart två år sedan, hade jag och flera andra ledamöter en debatt med socialministern om vårdnadsbidraget. Han avslutade sitt svar med att förutskicka att det till hösten 1992 skulle komma ett förslag till riksdagen. Vi vet alla att vårdnadsbidraget tävlar med bron om långbänk och egendomligheter i regeringen.

Jag hade en interpellationsdebatt med finansministern den 19 november i höstas, för två månader och två dagar sedan. Det svar jag fick av finansministern var:

”Regeringen har för avsikt att i samband med budgetpropositionen återkomma till riksdagen angående frågan om den återstående finansieringen av kostnaden för vårdnadsbidraget.”

Jag skulle vara utomordentligt tacksam om finansministern kunde upplysa mig och kammarans ledamöter om var i budgeten vi kan hitta detta. Vi har läst men inte kunnat finna någon uppgift om hur vårdnadsbidraget skall finansieras.

Anf. 53 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Det är alldeles riktigt att det framgår av budgetpropositionen att pengar finns redovisade, precis som jag beskrev i november, för ett förslag till vårdnadsbidrag. Propositionen med själva sakförslaget till vårdnadsbidragets utformning kommer till riksdagen på datum som finns angivet i propositionsförteckningen. Då kommer också de enskilda posterna att redovisas. Det som nu framgår i budgetpropositionen är att medel finns avsatta, vilket är det i dag helt väsentliga.

Anf. 54 BIRGITTA DAHL (s):

Fru talman! Det är mycket svårt för oss att förstå hur medel kan vara avsatta i en budget där underskottet är långt över 200 miljarder kronor. Skall det vara en del i den ständigt ökande statsskulden? Är det detta finansministern menar med finansiering?

Anf. 55 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Låt mig först påminna Birgitta Dahl om att statsskuldsoökningen enligt budgetförslaget nu reduceras högst avsevärt, med över 50 miljarder kronor, till nästa budgetår.

Birgitta Dahl reser en intressant fråga: Kan man över huvud taget anse att några poster är finansierade när det finns ett så stort underskott? Lika väl som Birgitta Dahl ifrågasätter vårdnadsbidraget, inte på finansieringsgrunder utan av principiell ovilja mot föräldrarnas valfrihet, kan man naturligtvis fråga sig om hela den sociala budgeten, hela försvarsbudgeten eller utbildningsbudgeten i någon mening är finansierad med hänsyn till underskottet.

Jag menar att man ständigt har två möjligheter. Man har en ambition, som vi fullföljer med stor kraft, att minska statsskuldsoökningen och gör så. Samtidigt vill vi göra förändringar i sammansättningen av utgifterna, eftersom vi har andra värderingar än dem Socialdemokraterna lämnade efter sig. Då

ökar man på vissa poster och minskar andra. Detta är en helt normal både ekonomisk och politisk hantering.

Prot. 1993/94:54
20 januari 1994

*Muntliga frågor
till regeringen*

Barnpornografi

Anf. 56 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Jag vill vända mig till statsminister Carl Bildt och fråga om det som i dag allra mest upprör svenska folket, nämligen rätten till innehav av barnpornografiska alster. Vi är många som har krävt en kriminalisering av innehavet. Jag vänder mig till statsministern därför att det har kommit så många olika budskap från regeringen. Justitieminister Gun Hellsvik har vid några tillfällen sagt att det inte kommer på tal att ändra lagen. Reidunn Laurén talade om häromdagen i kammaren att man från regeringens sida övervägde förändringar. Slutligen gråter statsrådet Alf Svensson på första sidan av Expressen över att regeringen inte har åtgärdat detta.

Då undrar jag: Vad är statsministerns och regeringens bedömning i frågan? Kommer ni att se till att innehav av barnpornografiska alster kriminaliseras? Tänker ni ta några initiativ eller avvakta att riksdagen åtgärdar denna fråga?

Anf. 57 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Regeringens inställning redovisades i kammaren av statsrådet Reidunn Laurén häromdagen i en mycket omfattande frågedebatt. Den återspeglades väl också i medierna.

Det som vi har sett under den senaste veckan i olika medier är något av det vidrigaste som jag har sett. Det är sällan som jag inte kan se på TV. Det här har varit något förfärande vidrigt. Den avsky som vi alla känner tror jag vi alla vill skall komma till konkret uttryck i politisk handling och politiska beslut. Samtidigt vet jag att grundlagsfrågor inte är alldeles enkla. Vi måste överväga dem relativt noga. I Expressen i går framträdde t.ex. en av våra ledande experter när det gäller tryckfrihetslagstiftning och varnade för att man skulle gå för hastigt fram.

Vi har mycket starka möjligheter att ingripa mot varje typ av försäljning, handel och distribution. Men vi saknar instrument att ingripa mot själva innehavet. Låt oss nu mycket noga pröva om vi skall skaffa oss de instrumenten. Den prövningen skall regeringen göra. Finner vi att det finns skäl att göra en grundlagsändring, är det min förhoppning att den erforderliga majoriteten i konstitutionsutskottet skall tillåta att ett förslag läggs fram, trots att den stipulerade tiden har överskridits.

Anf. 58 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Ingen kan beskylla regeringen för att ha gått för snabbt fram i den här frågan. Man har verkligen haft tid att fundera på den. Trots det har inget förslag kommit.

Det finns personer som hävdar att det går att lösa frågan utan grundlagsändring. Grundlagen kan bara riksdagen ändra på i dagens situation. Tänker regeringen komma med ett förslag, om det är möjligt att gå fram utan grund-

lagsändring? Avser ni att göra det skyndsamt, så att frågan kan lösas så fort som möjligt?

Anf. 59 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Enligt den information jag har är det inte möjligt att lösa detta utan grundlagsändring. Skulle vi komma fram till att en grundlagsändring skall föreslås, kan ett förslag föreläggas av regeringen till riksdagen. Det fordrar dock att fem sjättedelar av konstitutionsutskottets ledamöter tillåter att vi lägger fram förslaget, eftersom den egentliga tidpunkten har passerats.

Som Eva Zetterberg säger togs den här frågan inte upp från regeringens sida när vi mycket utförligt diskuterade grundlagsfrågorna under hösten. I den delen sitter vi i samma moraliska situation som Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Ny demokrati. När vi diskuterade grundlagsändringarna togs det inte av någon upp att man skulle göra denna ändring. Vi kan alla vara efterkloka på den punkten. Det gäller oss alla, inte regeringen specifikt.

Jag tycker att det är viktigt att ha en viss eftertanke när vi skall diskutera grundlagsändringar. Den moraliska avsky inför detta vidriga som vi alla känner vill vi alla så snabbt som möjligt skall leda till politiska beslut. Straffskärpningar görs nu. Möjligheten för polisen att ingripa mot varje form av distribution finns. Jag hoppas innerligt att det utnyttjas. Sedan hoppas jag att vi kan reflektera om vi skall gå vidare och göra en grundlagsändring, vilket principiellt är mycket besvärligt men där det ytterst kan finnas skäl att trots detta göra det.

Barnpornografi

Anf. 60 THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Statsministern upprepar här i dag indirekt statsrådet Lauréns oförsämda undanflykt. Jag förstår att statsråden skäms och tycker illa om att ha hamnat i skamvrån i frågan om kriminalisering av barnpornografin.

Carl Bildt är fullt på det klara med att författningsförhandlingarna i höstas gällde frågor om demokratins spelregler. Det var frågor om förlängd mandatperiod, personval och statschefens behörighetsålder. Att det också var så framgår av att några av de förslag som regeringen sedan lade fram före den 18 december inte var uppe i författningsförhandlingarna, eftersom de inte hörde hemma där även om de rörde författningsfrågor. Ett par rörde tryckfrihetsförordningen, en rörde yttrandefrihetslagen.

Det är alltså en efterkonstruktion som statsministern nu gör sig skyldig till. Därför är det både falskt och långsökt att göra gällande att frågan hörde hemma i författningsförhandlingarna och att Socialdemokraterna har ett ansvar för att frågan inte togs upp. Riksdagen väntade på ett förslag från regeringen som enligt uppgift låg klart redan våren 1993.

Min fråga till statsministern blir: Varför skyller regeringen och statsministern ifrån sig och kommer med undanflykter i denna så allvarliga fråga? Varför vill inte statsministern och regeringen medverka till att lösa sakfrågan? Jag tror faktiskt, statsministern, att det viktigaste nu är att samla alla goda konstruktiva krafter för att skydda barnen och hålla en anständig gräns. I

det läget säger landets statsminister: Det är Socialdemokraternas och Vänsterpartiets fel, eftersom de inte tog upp denna fråga i författningsförhandlingarna. Någon anständighetens gräns får väl också finnas för en statsminister!

(Applåder)

Prot. 1993/94:54
20 januari 1994

*Muntliga frågor
till regeringen*

Anf. 61 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Herr Peterson är bra på att bli indignerad. Jag skyllde inte på Socialdemokraterna, men jag sade att vi sitter i samma båt, det gör vi. Det hade funnits rikliga möjligheter för er att aktualisera denna fråga, om detta hade varit er mening. Det gjorde ni inte vare sig under överläggningarna eller i något annat sammanhang. Under dessa överläggningar tog vi också upp om det fanns andra frågor av författningskaraktär som vi skulle aktualisera. Jag kan ha full förståelse för att Thage Peterson av det ena eller det andra skälet valde att inte aktualisera denna fråga. Men så var faktiskt fallet.

Sedan vill jag notera att Thage Peterson har i ett intervjuuttalande förra våren explicit uttalat sig mot att man skall göra denna kriminalisering. Det är ingen skam att ändra mening, för det kan man göra när det kommer fram nya fakta och det visar sig att förhållandena är värre än vad man hade trott. Men om det inte är skam att ändra mening, skall man inte försöka att göra gällande att man har haft en annan mening än den man faktiskt har haft.

Jag håller med om det som Thage Peterson sade på slutet: Låt oss samla alla krafter och överväga denna fråga i de former som normalt gäller när vi överväger grundlagsändringar. Detta är någonting vidrigt som vi vill göra allt vi kan för att stoppa och komma åt. Låt oss gemensamt finna formerna för hur vi skall göra detta.

Anf. 62 THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Det statsministern säger är inte korrekt. När justitieutskottet och indirekt också konstitutionsutskottet i våras behandlade hithörande frågor meddelades det från regeringskansliet att man arbetade med en promemoria och att man skulle återkomma till riksdagen med ett förslag. Det litade vi på. Vi väntade på detta förslag. Det finns uppgifter som gör gällande att detta förslag var färdigt redan under våren. Det kan justitieministern svara på. Men man sände ut det först under hösten.

Vi sitter inte i samma båt i denna fråga, statsministern. Regeringen sitter i skamvrån, därför att den inte har tagit itu med frågan. Jag vill däremot hålla med om att hela svenska folket i dag säkerligen väntar sig att politikerna och Sveriges riksdag samlar sig för att lösa denna allvarliga fråga. Jag kan lova statsministern att såväl socialdemokratin som förhoppningsvis alla partier i konstitutionsutskottet nu kommer att ta det ansvar som regeringen hittills inte har velat ta i denna fråga.

Anf. 63 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Det är alldeles riktigt som Thage G Peterson säger att regeringen har tagit fram en promemoria där vi har gått igenom dessa frågor. Det är regeringen som har gjort det – inte socialdemokratin.

Sedan kan man, som Thage G Peterson gör, säga att socialdemokraterna

45

väntade på att få underlagsmaterial från regeringen. Det är vackert så. Men säg då inte att regeringen inte har gjort något! Vi har tagit fram materialet. Det befinner sig ute på remiss. Socialdemokratin har inte aktualiserat några andra förslag.

Låt mig sedan bara säga till Thage G Peterson att det bär mig ruskigt mycket emot att göra en sådan här fråga till föremål för billig partipolitisk polemik. Thage G Peterson säger att det på något sätt är regeringens fel och att regeringen inte har agerat. Vi har lagt fram förslag och diskuterat och givit socialdemokraterna möjlighet att ta upp frågeställningen. Jag tycker att vi då i stället skall försöka att få en diskussion där vi från de utgångspunkter som jag utgår ifrån är gemensamma försöker att finna en lösning. Hur skall vi med grundlagen eller med andra instrument komma åt detta vidriga? Det är ingenting som skall behöva bli föremål för politisk pajkastning i Sveriges riksdag. Det här skulle vi kunna lösa gemensamt utan att anklaga och skicka någon till skamvrån, som Thage G Peterson gör.

(Applåder)

Anf. 64 THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Det var faktiskt landets statsminister som inledde pajkastningen. Det är statsministerns debatteknik att ständigt göra saker och ting till billig partipolitisk polemik. Det är statsministerns bord. Det var inte jag som skyllde ifrån mig. Det var statsrådet Laurén i tisdags och statsministern i dag som skyllde ifrån sig och sade att det är andra partiers fel att regeringen inte har skrivit någon proposition.

Det är konstitutionsutskottet och justitieutskottet som har väntat på regeringens förslag i denna fråga; det är inte enbart det socialdemokratiska partiet. Det är representanter för alla partier i dessa båda riksdagsutskott som har undrat varför inte regeringen har agerat i denna fråga och lagt fram sina förslag.

Jag har, fru talman, en förhoppning i denna fråga. Det är att vi alla, inklusive regeringen, skall kunna ta oss samman. Alla goda och konstruktiva krafter skall kunna samlas för att lösa denna fråga och lägga fram vettiga och rimliga förslag.

I konstitutionsutskottet är vi också öppna för att regeringen, trots att den försatt chansen före den 18 december, skall kunna lägga fram ett förslag som utskottet med varm hand skall kunna ta emot. Jag inbjuder faktiskt regeringen till den dialogen. Justitieministern är välkommen till KU. Statsministern är också välkommen till KU för att lägga fram de konstruktiva förslag som vi under flera månader har väntat på.

Anf. 65 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag måste ha trampat på en öm tå. Jag hoppas att den fortfarande värker.

Det som inträffade var att Eva Zetterberg ställde en fråga till mig. Jag försökte svara på den. Jag sade samtidigt att vi alla sitter i samma båt. Jag vill inte lasta något parti för några underlåtenhetssynder i denna del.

Sedan träder Thage G Peterson fram och talar om skamvrån och attackerar regeringen och säger att allt är regeringens fel. Därmed fördes en dis-

kussion i ett allvarligt ämne ned på en nivå där jag inte anser att den skall vara.

Faktum är att regeringen har tagit fram en promemoria angående ökat skydd för barn mot sexuella övergrepp. Vi har lagt fram förslag. Det stämmer att vi inte har lagt fram förslag om grundlagsförändring för att ingripa just här. Det har inte heller Socialdemokraterna, Vänsterpartiet eller Ny demokrati gjort. Jag moraliserar inte över detta. Jag bara konstaterar att det är så.

Vi har alla blivit tagna på sängen av en vidrig utveckling, som jag inte tror att vi visste var så vidrig som den var. Jag erkänner gärna själv att jag inte visste att dessa vidrigheter var så vidriga som de var. Om någon annan visste det borde vederbörande ha slagit larm i denna kammare. Det gjorde ingen. Det slogs larm på annat håll.

Nu skall vi alla utan att försjunka i partipolitisk träta diskutera vilka medel vi, med utnyttjande av rättsstatens principer, kan använda för att komma till rätta med dessa vidrigheter. I den konstruktiva diskussionen hoppas jag att även Thage G Peterson vill vara med.

Export av trafiksäkerhet

Anf. 66 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Trafiksäkerheten har glädjande nog förbättrats. Det var färre döda i trafiken i fjol. Sverige och Norden har ofta varit föregångare i dessa frågor. Samtidigt kan vi konstatera att kanske en kvarts miljon människor förgås i trafiken varje år ute i världen.

Min korta och enkla – möjligen ändå något svåra – fråga är följande: Förbereder och planerar regeringen export av trafiksäkerhet?

Anf. 67 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Svaret på den frågan är ja. Min statssekreterare leder en svensk exportdelegation som avreser från Sverige redan på fredag till arabemiratet Abu Dhabi.

Det finns alltså ett samarbete mellan Exportrådet, Kommunikationsdepartementet och ett stort antal svenska företag.

Öresundsbron

Anf. 68 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag vill återgå till den andra viktiga fråga vi har diskuterat under senare tid, nämligen frågan om Öresundsbron. Vi har fått ett besked från statsministern som i vissa avseenden är väldigt bra. Jag vill gärna säga det, eftersom jag inte fick replik i den förra diskussionen.

Vad jag åsyftar är att statsministern säger till kammaren att det regeringen begär enbart är att Vattendomstolen skall bedöma huruvida de av domstolen självt uppsatta förutsättningarna för förbindelsen nu kan uppfyllas eller ej.

Jag vill ställa en fråga till statsrådet Görel Thurdin. Om det nu blir så att

Miljödepartementet skall lämna uppdraget till Vattendomstolen, kommer då Miljödepartementet att begränsa uppdraget på det sätt som statsministern här har deklarerat?

Anf. 69 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Miljödepartementet kommer fortsättningsvis att bereda denna fråga helt öppet. Vi har nu skickat ut ett brev till konsortiet för att vi skall få in någonting som är konkret och kan bedömas av Vattendomstolen.

Inte heller de alternativa lösningar som man lämnade över till Vattendomstolen för yttrande har godkänts. Nu vill regeringen ha verifierat att det finns någonting i sinnevärlden som uppfyller alla de villkor som Vattendomstolen ställde. Det är detta det handlar om.

När vi får det material konsortiet kommer in med skickar vi det så fort som möjligt till Vattendomstolen för yttrande. Vattendomstolen är naturligtvis oförhindrad att uttala sig som den tycker är lämpligt i denna fråga.

Anf. 70 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Nu börjar tvetalan igen. Statsministern säger att uppdraget begränsas till enbart avsnittet om nollösningen. Kommer Miljödepartementet att hålla sig till den begränsningen, eller avser Miljödepartementet att plötsligt vidga prövningen till att bli större och mer omfattande?

Detta är väldigt viktigt om tidsplanen på två månader skall hålla och det löfte eller i varje fall den förutsättning om ett beslut i maj som statsministern lämnade till den danska regeringen i går skall infrias.

Anf. 71 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag noterar återigen att detta med Öresund och Östersjön för Socialdemokraterna är en tidsfråga. Det skall vara exakt datum för ett beslut, helst också klockslag, och det anses vara det viktigaste.

För oss i Miljödepartementet, och för oss i regeringen, är naturligtvis det viktigaste att det framgår klart och tydligt att vi kan värna om den marina miljön när vi fattar beslut. Det är det vi vill ha verifierat. Det krävs faktiskt ett och annat innan den verifieringen är klarlagd. Det står också i det yttrande som Vattendomstolen har lämnat. Vi vill nu ha en verifiering. Det gäller just de frågor som Vattendomstolen tog upp beträffande villkor som vi ville veta om de uppfylldes. Internationella expertpanelen har också uttalat sig i denna fråga.

Vattendomstolen är oförhindrad att yttra sig i denna fråga som Vattendomstolen tycker att det är lämpligast. Vi kan inte tala om för Vattendomstolen exakt vad den skall säga till oss i regeringen.

Öresundsbron

Anf. 72 KARL-ERIK PERSSON (v):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till kommunikationsminister Mats Odell.

Om vi nu får en bro över Öresund, som är utformad för både bil- och tåg-

trafik, och man efter några år finner att lastbils- och biltrafiken minskar i mängd medan tågtrafiken ökar, i och med sammanlänkningen med övriga Europa, är då bron utformad så att man kan utöka antalet järnvägsspår? Som alla vet är tågtrafiken mycket tyngre än biltrafik. Tar man med detta i beräkningen vid ett eventuellt byggande av en bro?

Prot. 1993/94:54
20 januari 1994

*Muntliga frågor
till regeringen*

Anf. 73 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Fru talman! Jag är mycket glad att Karl-Erik Persson tillhör dem som har uppmärksammat att det här faktiskt handlar om en järnvägsförbindelse, en dubbelspårig järnvägsförbindelse. Jag vet inte om Karl-Erik Persson har någon aning om hur stor kapacitet en dubbelspårig järnvägsförbindelse representerar. Om vi skall räkna i termer av möjlig förflyttning av personer och gods representerar en dubbelspårig järnvägsförbindelse i storleksordningen sex ordinarie fyrfiliga motorvägar. Jag ser naturligtvis fram emot den dag när järnvägstrafiken har ökat så mycket att det skulle bli aktuellt med en utbyggnad. Men det hör nog till de mer hypotetiska frågorna.

Låt mig konstatera följande. Det kommer att gå att åka tåg på cirka två timmar från Göteborg över till Köpenhamn, när den svenska stomnätspelen är fullföljd. Det kommer att gå att åka tåg från Jönköping till Köpenhamn på cirka två timmar. Det kommer att gå att åka tåg från Stockholm till Köpenhamn på cirka fyra timmar, om man nu vill det.

Den största betydelsen ur trafikmiljösynpunkt har bron nog för godstrafiken. Järnvägens attraktionskraft för det svenska exportgodset ökar dramatiskt, när man får en möjlighet att korta ner transporttiden med ungefär hälften från låt oss säga ett företag i Mellansverige ner till området runt Hamburg, om man jämför med att sätta godset på en lastbil, som går direkt till Tyskland med färja och sedan matas in i den tyska trafikinfarkten, på det tyska motorvägsnätet.

Detta är en järnvägsförbindelse, och den har tillräcklig kapacitet.

Brottsofferfond

Anf. 74 LIISA RULANDER (kds):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till justitieminister Gun Hellsvik angående en brottsofferfond och en ny myndighet. Jag har hört att det pågår en utredning kring detta. Jag vet också att det hitintills har funnits ett motstånd mot att skapa nya myndigheter.

Jag vill fråga vad avsikten är med att man eventuellt tänker på en ny myndighet just i denna fråga och vad det i så fall är för skillnad gentemot en myndighet mot ekonomisk brottslighet. Är det någon skillnad i myndighetsform? Jag vill också fråga om båda eventuellt kommer att ligga under Justitiedepartementet.

Anf. 75 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Jag har förstått att det finns en del missuppfattningar när det gäller den framtida hanteringen av den brottsofferfond som jag hoppas att riksdagen kommer att besluta om. Brottssofferfonden måste hanteras av nå-

gon myndighet. Det utredningsuppdrag som vi har givit innebär att vi vill ha ett förslag om hur man kan konstruera en myndighet som omfattar Brottskadenämndens och en brottsofferfonds verksamhet. Jag vågar nog påstå att det inte är fråga om att skapa en ny myndighet, utan det är ett försök att utöka verksamheten för Brottskadenämnden.

Den muntliga frågestunden var härmed avslutad.

8 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1993/94:86 till trafikutskottet

9 § Hänvisning av proposition 1993/94:100 till utskott

Proposition 1993/94:100 Förslag till statsbudget för budgetåret 1994/95 föredrogs och hänvisades till utskott enligt följande:

Statsbudget för budgetåret 1994/95 till finansutskottet

- Bil. 1 Finansplanen till finansutskottet
- Bil. 2 Statschefen och regeringen till konstitutionsutskottet
- Bil. 3 Justitiedepartementet till justitieutskottet
 - med undantag för punkterna
 - A 1 Allmänna val och
 - A 2 Stöd till politiska partier till konstitutionsutskottet
 - A 6 Bidrag till Stiftelsen för utvecklande av god redovisningssed till lagutskottet
 - G 2 Datainspektionen till konstitutionsutskottet
- Bil. 4 Utrikesdepartementet till utrikesutskottet
 - med undantag för punkterna
 - B 6 Organisationer för internationell handel och råvarusamarbete m.m. och
 - B 7 Internationell råvarulagring till näringsutskottet
 - avsnittet
 - Radioprogramverksamhet för utlandet (s. 205–208) till kulturutskottet
 - punkt
 - E 1 Kommerskollegium till näringsutskottet
 - avsnittet
 - Tullpreferenser till Albanien (s. 211–212) till skatteutskottet
 - punkterna
 - E 2 Exportfrämjande verksamhet,
 - E 3 Exportkreditnämnden, täckande av vissa utgifter för skadeersättning och

- E 7–9 Kostnader för statsstödd export, kreditgivning genom AB Svensk exportkredit – Ersättning för extra kostnader för förmålig kreditgivning till u-länder till näringsutskottet
- Bil. 5 Försvarsdepartementet till försvarsutskottet
- Bil. 6 Socialdepartementet till socialutskottet
med undantag för punkterna
A 2 Bostadsbidrag till bostadsutskottet
A 3 Bidrag till föräldraförsäkringen,
A 7 Barnpensioner och
A 8 Vårdbidrag för handikappade barn till socialförsäkringsutskottet
Litt. B Ekonomisk trygghet vid sjukdom, handikapp och ålderdom till socialförsäkringsutskottet
punkterna
D 3 Bostadsanpassningsbidrag m.m. till bostadsutskottet
F 1 Riksförsäkringsverket och
F 2 Allmänna försäkringskassor till socialförsäkringsutskottet
Litt. G Jämställdhetsfrågor till arbetsmarknadsutskottet
- Bil. 7 Kommunikationsdepartementet till trafikutskottet
- Bil. 8 Finansdepartementet till finansutskottet
med undantag för punkterna
A 1 Riksskatteverket och
A 2 Skattemyndigheterna till skatteutskottet
A 3 Kronofogdemyndigheterna och
A 4 Förrättningskostnader m.m. till lagutskottet
D 1 Tullverket till skatteutskottet
D 3 Finansinspektionen till näringsutskottet
E 1–5 Statens arbetsgivarverk – Vissa avtalsstyrda anslag och
E 7 Tjänstepensioner för skolledare och lärare till arbetsmarknadsutskottet
F 1-8 Boverket – Statens bostadskreditnämnd till bostadsutskottet
F 10 Statlig kreditgaranti för bostadsanskaffningslån till arbetsmarknadsutskottet
Litt. G Bankstödsnämnden och åtgärder för att stärka det finansiella systemet till näringsutskottet
punkterna
I 1 Bidrag till vissa handikappade ägare av motorfordon och
I 2 Exportkreditbidrag till skatteutskottet
I 4 Bokföringsnämnden till lagutskottet
I 5 Stöd till idrotten till kulturutskottet
- Bil. 9 Utbildningsdepartementet till utbildningsutskottet
med undantag för
Litt. B Folkbildning till kulturutskottet
punkt
D 15 Arkivet för ljud och bild till kulturutskottet
Litt. E Studiestöd m.m. till socialförsäkringsutskottet
punkterna

- F 1 Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m. till kultur-
utskottet
- F 2 Sametinget till konstitutionsutskottet
- Bil. 10 Jordbruksdepartementet till jordbruksutskottet
med undantag för punkterna
E 1–4 Främjande av rennäringen – Ersättningar på grund av ra-
dioaktivt nedfall till bostadsutskottet
H 1 Statens livsmedelsverk och
H 2 Täckande av vissa kostnader för köttbesiktning m.m. till lagut-
skottet
Litt. I Utbildning och forskning till utbildningsutskottet
Litt. J Biobränslen till näringsutskottet
- Bil. 11 Arbetsmarknadsdepartementet till arbetsmarknadsutskottet
- Bil. 12 Kulturdepartementet till kulturutskottet
med undantag för punkterna
B 4 Stöd till icke-statliga kulturlokaler,
B 20 Bidrag för konstnärlig utsmyckning i bostadsområden och
B 30 Kulturstöd vid ombyggnad m.m. till bostadsutskottet
C 5–10 Presstödsnämnden och Taltidningsnämnden – Stöd till ra-
dio- och kassettidningar och
C 14 Bidrag till Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och littera-
tur till konstitutionsutskottet
avsnittet
Myndigheter på radio- och TV-området (s. 166), i vad avser mom.
4 beträffande Styrelsen för lokalradiotillstånd till konstitutions-
utskottet
Litt. D Invandring m.m. till socialförsäkringsutskottet
- Bil. 13 Näringsdepartementet till näringsutskottet
med undantag för punkterna
A 2 Styrelsen för Sverige bilden till kulturutskottet
C 1 Patent- och registreringsverket och
C 2 Patentbesvärsrätten till lagutskottet
C 12 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador och
C 13 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder till bostadsutskottet
D 1 Marknadsdomstolen till lagutskottet
F 9–11 Statens råd för byggnadsforskning – Särskilda avvecklings-
kostnader för Statens institut för byggnadsforskning till bostads-
utskottet
- Bil. 14 Civildepartementet till kulturutskottet
med undantag för punkterna
A 1 Länsstyrelserna m.m. till bostadsutskottet
A 2 Kammarkollegiet: Myndighetsuppgifter och
A 3 Kammarkollegiet: Uppdragsverksamhet till finansutskottet
Litt. C Konsumentfrågor till lagutskottet
punkterna
E 2 Stöd till kooperativ utveckling till näringsutskottet
E 3 Bidrag till allmänna samlingslokaler m.m. till bostadsutskottet

- Bil. 15 Miljö- och naturresursdepartementet till jordbruksutskottet med undantag för punkterna
B 1 Statens strålskyddsinstitut till försvarsutskottet
B 2–4 Statens kärnkraftsinspektion – Visst internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet m.m. till näringsutskottet
Litt. C Fastighetsdataverksamheten till bostadsutskottet
Litt. D Lantmäteriet till bostadsutskottet
Litt. E Övriga ändamål till bostadsutskottet
- Bil. 16 Riksdagen och dess myndigheter m.m. till konstitutionsutskottet med undantag för punkt
B 2 Riksdagens revisorer och deras kansli till finansutskottet
- Bil. 17 Räntor på statsskulden till finansutskottet
- Bil. 18 Oförutsedda utgifter till finansutskottet
- Bil. 19 Beredskapsbudget för totalförsvarets civila del till försvarsutskottet

10 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition

1993/94:112 till justitieutskottet

Skrivelse

1993/94:128 till arbetsmarknadsutskottet

Motionerna

1993/94:A34–A36 till arbetsmarknadsutskottet

1993/94:Jo13–Jo15 till jordbruksutskottet

11 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositionerna

1993/94:119 Kompensation för viss dieseloljeskatt

1993/94:133 Instansordningen m.m. i de allmänna förvaltningsdomstolarna

12 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 18 januari

1993/94:82 av Birgitta Hambræus (c) till jordbruksministern om EU:s sockerkvoter:

Roma sockerbruk på Gotland hotas av nedläggning. Sockerbolaget driver det vidare åtminstone något år och håller nu på och förhandlar med de ekologiska odlarnas kontrollorganisation KRAV, om att framställa en del ekologiskt odlat socker där. 85 av de gotländska jordbrukarna är enligt uppgift intresserade av att gå över till en odling utan kemiska bekämpningsmedel eller drivande handelsgödsel.

Konsum Stockholm, som har svårt att få råvaror till sitt Änglamarksortiment av KRAV-märkta produkter, är villiga att beställa 1 000 ton per år. Säkert följs Konsum Stockholm då av de andra grossisterna, som inte vill vara sämre. Inte minst till KRAV-märkta sylter och safter behövs detta socker, som är en stor basvara.

Det tycks inte finnas ett enda ekologiskt sockerbruk i hela Europa! Vilken god affärsidé! Det borde inte vara svårt att få avsättning för de 30 000 ton socker som Roma brukar producera, om de går in för ekologiskt odlat. Samtidigt är det inte sagt att Sockerbolaget är villigt att inskränka sin produktion vid andra bruk.

Är det så att EU:s gemensamma jordbrukspolitik, CAP, föreskriver hur mycket socker medlemsländerna tillåts producera och sälja inom EU:s område?

Kan socker enligt CAP produceras på A- eller B-kvoter till garanterade priser i EU, medan det som produceras utöver detta kallas C-socker och då måste säljas till världsmarknadspris, som är mycket under det garanterade priset?

Skulle medlemskap i EU alltså innebära att vi inte längre får producera mer än EU bestämmer på vår egen mark och sälja ens inom landet, även om vi inte frågar efter några subventioner, varken från EU eller svenska staten? Hur skulle det då gå med planerna på att exportera den rena svenska maten? Skall detta föreställa marknadsekonomi?

Jag ber att få ställa följande frågor till jordbruksministern:

1. Skulle vi som medlemmar i EU lämna ifrån oss rätten att föra en egen *jordbrukspolitik*?

2. Är vi beroende av EU:s beslut för hur mycket socker och mjölk vi får producera i landet, även om jordbrukarna skulle avstå från statliga och EU-subventioner?

Är det sant att man tvingas sälja till världsmarknadspriser om man inte håller sig till de tilldelade kvoterna?

13 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställdes

den 18 januari

1993/94:309 av *Georg Andersson* (s) till arbetsmarknadsministern om ytterligare medel till stödområden i Västerbottens län:

I april 1993 beslutade regeringen att utöka stödområdet i Västerbottens

län med Robertsfors kommun och de delar av Skellefteå kommun som inte tidigare ingick i stödområdet. En följd av detta är att antalet ansökningar om regionalpolitiskt stöd har ökat mycket kraftigt.

Regeringens beslut om utökat stödområde åtföljdes emellertid inte av tilldelning av ytterligare medel. Länsstyrelsen i Västerbotten har därför i skrivelse till regeringen den 6 december 1993 anhållit om vidgad ram med 80 miljoner kronor under innevarande budgetår för att möta den ökade efterfrågan.

Jag vill med hänvisning till dessa omständigheter fråga arbetsmarknadsministern om regeringen är beredd att öka tilldelningen av regionalpolitiska medel för Västerbottens län.

den 20 januari

1993/94:310 av *Bo Finnkvist* (s) till näringsministern om försäljningen av Nobel-Kemi:

Förhandlingarna om utförsäljning av Securumägda Nobel-Kemi till holländska Akzo är inne i slutskedet. Makten och huvudkontoret flyttas till Holland. Den svenska delen av företaget och Securum kommer enligt uppgift att beredas platser i koncernstyrelsen, men inte de svenska fackliga organisationerna. Staten äger företaget genom Securum. Denna affär har många likheter med den kapsejsade Volvo–Renault-affären och österrikiska Böhlers uppköp av Uddeholm. I Uddeholms fall genomfördes affären med mycket svåra följder för sysselsättningen i Sverige. Man kan på goda grunder befara att något liknande håller på att hända med Nobel. Staten som ägare bör ta initiativ i syfte att stärka den svenska representationen i styrelsen med också facklig representation.

Avser näringsministern att ta något initiativ i denna fråga?

14 § Kammaren åtskildes kl. 15.16.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. ajourneringen kl. 13.45 och

av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LENA JÖNSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Torsdagen den 20 januari

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om svar på interpellation	1
3 § Svar på interpellation 1993/94:72 om det statliga exportstödet Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m) Simon Liliedahl (nyd)	1
4 § Svar på interpellationerna 1993/94:54 och 55 om stranderosionen i Skåne	10
Statsrådet Görel Thurdin (c) Per Stenmarck (m) Kaj Larsson (s)	
5 § Svar på interpellation 1993/94:76 om kommunikationerna till Gotland under julhelgen	20
Kommunikationsminister Mats Odell (kds) Ulla Pettersson (s)	
Ajournering	24
Återupptagna förhandlingar	25
6 § Information från regeringen om Öresundsbrofrågan	25
Statsminister Carl Bildt (m) Ingvar Carlsson (s) Lars-Erik Lövdén (s) Georg Andersson (s) Birgitta Dahl (s) Ian Wachtmeister (nyd) Rolf L Nilson (v) Per Stenmarck (m)	
Ajournering	39
Återupptagna förhandlingar	40
7 § Muntliga frågor till regeringen	40
Talmannen	
Tillkommande utgiftsbehov i budgeten	40
Arne Kjörnsberg (s) Finansminister Anne Wibble (fp)	
Vårdnadsbidraget	42
Birgitta Dahl (s) Finansminister Anne Wibble (fp)	
Barnpornografi	43
Eva Zetterberg (v) Statsminister Carl Bildt (m)	
Barnpornografi	44
Thage G Peterson (s) Statsminister Carl Bildt (m)	

<i>Export av trafiksäkerhet</i>	47	Prot. 1993/94:54 20 januari 1994
Elver Jonsson (fp)		
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)		
<i>Öresundsbron</i>	47	
Georg Andersson (s)		
Statsrådet Görel Thurdin (c)		
<i>Öresundsbron</i>	49	
Karl-Erik Persson (v)		
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)		
<i>Brottsofferfond</i>	49	
Liisa Rulander (kds)		
Justitieminister Gun Hellsvik (m)		
8 § Hänvisning av ärende till utskott	50	
9 § Hänvisning av proposition 1993/94:100 till utskott	50	
10 § Hänvisning av ärenden till utskott	53	
11 § Bordläggning	53	
12 § Anmälan om interpellation		
1993/94:82 av Birgitta Hambræus (c) om EU:s sockerkvoter	54	
13 § Anmälan om frågor		
1993/94:309 av Georg Andersson (s) om ytterligare medel till stödområden i Västerbottens län.	55	
1993/94:310 av Bo Finnkvist (s) om försäljningen av Nobel- Kemi	55	

